Алатау

Қоғамдық-саяси газет / Общественно-политическая газета

Газет 2000 жылдан шыға бастады

№ 3 (1162)

19.01.2024

alatau.offset@mail.ru
alatau_gazeti
alatau_gazeti

ТУРИСТЕРГЕ АРНАЛҒАН ТАҒЫ БІР VIZIT ОРТАЛЫҚ АШЫЛАДЫ

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА ТАҒЫ БІР VIZIT ОРТАЛЫҚ АШУ ЖОСПАРЛАНЫП ОТЫР. БҰЛ НЫСАН ТАУ ТУРИЗМІ МЕН ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТУРИЗМДІ ДАМЫТУДЫҢ МҮМКІНДІГІ МОЛ САРҚАН АУДАНЫНДА ОРНАЛАСПАҚ. ОЛ ҮШІН ЕКІАША АУЫЛДЫҚ ОКРУГІНЕ ҚАРАСТЫ ТОПОЛЕВКА АУЫЛЫНДАҒЫ ЕСКІ ЕКІ МЕКТЕП ҒИМАРАТЫ ҚАЙТА ЖАҢҒЫРТЫЛАДЫ НЕМЕСЕ СОЛ ОРЫНҒА САЛЫНАДЫ.

Облыс әкімінің орынбасары Әсет Қанағатов Сарқан ауданына барған жұмыс сапары барысында Vizit орталықтың болашақтағы орнын көріп, жұмыстың алдағы жоспарымен танысты. Бұл туралы Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі хабарлады.

Туристік орталық үшін Тополевка ауылының таңдалып отырғаны бекер емес. Бұл елді мекен – шекаралық аймақта орналасқан тау туризмі саласындағы әлеуеті жоғары аймақ. Осы өңірде «Жоңғар Алатауы» ұлттық табиғи паркі орналасқан. Парк аумағындағы Жоңғар Алатауының баурайы алма мен қызғалдақтың тарихи отаны екені ғылыми тұрғыдан дәлелденгені белгілі. Бұл парк Қазақстандағы ұлттық табиғи парктер арасында көлемі жағынан екінші орын алады. Оған келушілер қатары жыл сайын артып келеді. Мәселен, 2022 жылы шамамен 2700 адам барса, өткен жылы олардың саны 3300-ге жеткен. Бұл жерде 14 мыңнан астам гектар аумақты алып жатқан Сиверс алма бағы да өркен жайған. 2017 жылдан бастап Тополевка ауылында «Сиверс алма ағашының гүлдеуі» фестивалі тұрақты өткізіліп келеді. Өткен жылы бұл іс-шараға шамамен 2 мыңдай адам барыпты. Жалпы бұл фестиваль маңызы жағынан Жапониядағы Сакураның гүлдеуі кезеңінен бірде бір кем емес.

Сол сияқты Тополевка ауылынан 40 шақырым жерде тау ортасында Жетісудың маржаны Жасыл көл орналасқан. Бұл ретте теңіз деңгейінен 1630 метр биіктікте орналасқан Жасыл көлдің туристік әлеуетін тиімді пайдалану – күн тәртібіндегі мәселе. Осыған байланысты Ә. Қанағатовтың жұмыс сапары барысында айтылғандай, жергілікті әкімдік оның инфрақұрылымын дамытып, демалушылардың келуіне қолайлы жағдай жасау жұмыстарын атқаратын болады.

Сарқан ауданының әкімі Ғалымжан Маманбаевтың айтуынша, Vizit орталық үшін Тополевка ауылындағы ескі мектептер ғимаратының орны белгіленген. Vizit орталық Vizit Zhetysu орталығымен тікелей жұмыс жасап, еліміздің азаматтарынан бөлек шетел туристеріне де қызмет көрсетеді деп жоспарлануда. Орталық бір уақытта 30 демалушыны қабылдай алатын орын болмақ.

Бұл ретте облыс әкімінің орынбасары Әсет Қанағатов ескі мектеп ғимараттарын аудан әкімдігінің теңгеріміне өткізу процестерін жылдамдатуды тапсырды. Бұл жұмыс аяқталған соң аудан әкімдігі құрылыс жұмыстарына қатысты тиісті техникалық-экономикалық негіздеме есептерін жүргізбекші.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

БАСПАСӨЗ - 2024

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне жазылу жалғасуда

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы
1 жылға – 3640 теңге.
облыстық маңызы бар қалалар үшін "Қазпошта" арқылы
1 жылға – 4477,20 теңге.
ауыл тұрғындары үшін
на год – 4700,80 теңге.

Продолжается подписка на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции
на год – 3640 тенге.
для города областного значения через "Казпочту"
на год – 4477,20 тенге.
для сельского населения
на год – 4700,80 тенге.

Индексі: 15534

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

КӘСІБІ-НӘСІБІ

СҮТ ӨҢДЕУ ЦЕХЫН АШТЫ

Панфилов ауданына қарасты Кішішығаң ауылында жас кәсіпкер Назерке Қуанышқызы өзінің жеке цехын ашты. Тәулігіне 700 литрге дейін сүт қабылдайтын цехта «NK» белгісімен шығарылатын 7 түрлі сүт тағамдары қазір берісі Жаркенттің, арысы Алматының сауда желілерінде саудаланады. Бұл туралы Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызмет хабарлады.

Абай Ибраимов пен Назерке Қуанышқызы екі бала тәрбиелеп отырған жас отбасы. Олар экологиялық таза азықтүлік шығаратын шағын отбасылық кәсіп бастауды жуырда қолға алған.

«Өзім туристік салада жұмыс істеймін. Жұбайым әке-шешемнің, балаларымның күтімімен үйде. Бір жағынан жұбайыма үйде отырып жасайтын кәсіп болса деген оймен, екіншіден балаларымыздың түрлі зиянды қоспалары бар тағамдарға әуес бола бастағанына алаңдап, таза өнім шығарсақ деп шештік. Балалардың денсаулығы біз үшін ерекше маңызды. Қазір олар өз цехымызда өндірілген тағамдарды сүйсініп жейді. Цехтағы барлық шаруаға Назеркенің өзі жетекшілік етіп, жүргізеді, мен көмек қажет кезде тиісті жәрдемімді жасап тұрамын», - дейді отағасы Абай Ибраимов.

Назерке Қуанышқызы алғашында 10 литр сүтті өңдеп, өнім жасаудан бастағанын, кейін 30 литрге жеткізгенін, бара-бара одан да көп көлемді өңдеуге болатынын біліп, арнайы цех ашқанын айтады. Сөйтіп, бүгінде үйдің жанынан арнайы тұрғызылған 40 шаршы метрлік шағын ғимаратта сүт тартатын сепараторлар, тоңазытқыштар, құрт кептіретін аппараттар орнатылып, іс ретімен дөңгелене бастаған.

«Күніне 500-700 литр сүт қабылданады. Сүтті Жаркент қаласының және Алматы облысы Шарын ауылының жеке шаруашылықтары жеткізеді, ал шикізат мұнда ветеринар мамандардың анықтамасының негізінде, сол сияқты сүттің майлылығын өлшейтін арнайы құрылғымен тексеру арқылы қабылданады. Орта есеппен тәулігіне 25 кг кілегей, 25 кг құрт, 15 литр айран, 5 кг ірімшік, 5 кг сүзбе, 3 кг сары май жасалады. Оған қоса тапсырыс бойынша жент те дайындалады. «NK» белгісімен шығарылатын тауарларымыз Алматы қаласындағы 4 сауда орталығында және Жаркент қаласындағы 7 сауда желі дүкендерінде сатылады. Нарықта жайлап өз тұтынушыларымызды таба бастадық», – дейді Н. Қуанышқызы.

Қазір цехта 10-ға жуық жергілікті тұрғын жұмыспен қамтылып отыр. Болашақта цехтың іргесін кеңейтіп, қосымша құрылғылар сатып алып, өнім көлемін арттыруға ниетті.

ШАРА

12 ҚАҢТАР – ҚАЗАҚТЫҢ АТЫ ӨШПЕС ӨР ТҰЛҒАСЫ, ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІ ДІНМҰХАМЕД АХМЕТҰЛЫ ҚОНАЕВТЫҢ ТУҒАН КҮНІ. ОСЫ КҮНГЕ ОРАЙ ЕЛІМІЗДІҢ ӘР ӨҢІРІНДЕ ТҮРЛІ ШАРАЛАР ӨТКІЗУ ДӘСТҮРГЕ АЙНАЛҒАН. ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІНІҢ ТУҒАНЫНА 112 ЖЫЛ ТОЛУЫНА ОРАЙ ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНДАҒЫ Д. ҚОНАЕВ ЕСКЕРТКІШ МҮСІНІ АЛДЫНДА ЕСКЕ АЛУ ШАРАСЫ ӨТТІ.

ҚОНАЕВҚА ҚҰРМЕТ

Жиынға жиналған көпшілік Дінмұхамед Ахметұлының ескерткіш мүсініне гүл шоқтарын қойып, елі үшін тер төккен тұлғаның еңбегі мен өнегелі істері жайлы тебірене еске алды. Атап айтсақ, ардагер журналист Болат Бисұлтанұлы, «Дінмұхамед Ахметұлы Қонаев» қоғамдық Қорының төрағасы Қадіржан Кенжебайұлы, Талдықорған қалалық мәслихатының төрағасы Т. Ахажан.

«Дана халықтың дара перзенті, иісі Алаштың пір тұтар тұлғасы Дінмұхамед Қонаев - ел үшін туған ер еді. Дінмұхамед Қонаев ел үшін қызмет етіп, аянбай тер төкті. Қазақтың ұлттық санасының өсуіне, еңсесі көтеріліп, ұлт ретінде ұйыса түсуіне Дінмұхамед Ахметұлы ерекше үлес қосты. Халқымыздың біртуар азаматы Д.Қонаевтың есімі жылдар өтсе де, әр қазақтың жүрегінде мәңгі сақталады. Мемлекет басшысы Қ.Тоқаевтың жарлығымен Қапшағай қаласына Д. Қонаев есімін беру осыныңа айқын дәлелі», – деді Талдықорған қалалық мәслихатының төрағасы Т. Ахажан.

Мұнан кейін «Дінмұхамед Ахметұлы Қонаев» қоғамдық Қорының төрағасы Қадіржан Кенжебайұлы да қоғам қайраткері туралы жүрекжарды ойын ортаға салды.

Ескерткіш алдына жиналған қауым арасында Дінмұхамед Ахметұлының қарапайымдылығын сөз еткен жандар аз болмады. Елінің болашағына маңдай терін төгіп еңбек еткен ердің аты ел жадында мәңгілікке сақталады.

Гүлнұр ЕРМҰХАНҚЫЗЫ

МЕКТЕБІНДЕ НЕ ЖАҢАЛЫҚ?

АУЫЛ МҰҒАЛІМДЕРІНЕ АРНАЛҒАН СЕМИНАР

Талдықорған қаласындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі Сарқан, Ақсу, Кербұлақ және Ескелді аудандарындағы ауыл мектептерінің мұғалімдеріне арналған семинар-тренинг ұйымдастырды.

Семинарда Назарбаев Зияткерлік мектебіндегі оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыру тақырыптары, сонымен қатар психологиялық қызметтің жұмысы көрсетілді.

Педагог-куратор-ұйымдастырушылар семинар қатысушыларын мектеп жобаларымен, кураторлық, тақырыптық сағаттарымен таныстырды. Қоғамға қызмет ететін әлеуметтік жобалар ерекше қызығушылық тудырды.

Семинар барысында Зияткерлік мектептің психологтары жасөспірімдер арасындағы деструктивті мінез-құлықтың алдын алуда ұстаздың рөліне тоқталды.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ҰСТАЗ БЕДЕЛІ

«МЕРЕЙДІҢ» МЕРЕЙІ АРТТЫ

Талдықорған қаласындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінің математика пәнінің мұғалімі Мерей Кәкен Республикалық «Педагогикалық идеялар фестивалі» байқауының жүлдегері атанды.

Байқау Алматыдағы Сүлеймен Демирел атындағы университетте «Дарын» республикалық ғылыми-практикалық орталығының ұйымдастыруымен өтті.

Еліміздің түкпір-түкпірінен келген 100-ден астам үздік мұғалім өздерінің зерттеулерін ұсынды.

Математика пәнінің мұғалімі Мерей Кәкен ұстаздар қауымына математикадан білім беретін веб-сайтты ұсынды. 224.kz - өзін-өзі оқыту алаңының атауы.

Ұстаз жасаған IT өнімдері Талдықорғандық оқушыларға ғана емес, еліміздің барлық оқушыларының «математика» пәнін меңгерудегі ассистенті әрі танымал білім беру алаңдарының біріне айналды. Мерей ұстазға 8 мыңнан астам адам жазылып, бейнероликтер 733 мыңнан астам рет қаралған. Жоба педагогикалық идеялар байқауында екінші орынға ие болды.

Байқау ұйымдастырушыларының айтуынша, педагогикалық идеялар фестивалі қазылар алқасымен, басқа мұғалімдермен кәсіби деңгейде қарым-қатынас орнатуға мүмкіндік береді.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

СЕРАЯ ЗАРПЛАТА

ЧТО ДЕЛАТЬ, ЕСЛИ РАБОТОДАТЕЛЬ ОТКАЗЫВАЕТСЯ ПЛАТИТЬ

МНОГИЕ КАЗАХСТАНЦЫ ПРИ ТРУДОУСТРОЙСТВЕ СТАЛКИВАЮТСЯ С ТЕМ, ЧТО РАБОТОДАТЕЛИ ОФИЦИАЛЬНО ГОТОВЫ ПЛАТИТЬ ТОЛЬКО «МИНИМАЛКУ». ОСТАЛЬНУЮ ЧАСТЬ ВЫДАЮТ, ЧТО НАЗЫВАЕТСЯ, В КОНВЕРТЕ. ЧЕМ ЭТО МОЖЕТ ГРОЗИТЬ И РЕАЛЬНО ЛИ ОТСТОЯТЬ СВОИ ПРАВА, ЕСЛИ ОБЕЩАННЫХ ДЕНЕГ ВЫ НЕ ПОЛУЧИЛИ, КОРРЕСПОНДЕНТУ KAZINFORM РАССКАЗАЛИ В КОМИТЕТЕ ТРУДА И СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ.

На крупных предприятиях «серую» зарплату обычно не предлагают. Зато эта схема распространена в сфере малого бизнеса: там, где не нужны специалисты с высокой квалификацией.

Чаще всего это работает так: в объявлении обещают оклад в условные 200 тысяч тенге, а при собеседовании выясняется, что в договоре пропишут всего 70 тысяч. Оставшуюся часть суммы клятвенно обещают отдавать на руки. Работодатель убеждает, что у них все честно, никого не обманывают и «все так работают».

О «серой» зарплате и рисках, которые нужно знать, рассказал заместитель председателя Комитета труда и социальной защиты МТСЗН РК Мурат Муратбеков.

— Существует ли какая-то статистика, сколько казахстанцев получают «серые» зарплаты?

— Такая статистика не ведется, но о реальной ситуации мы можем судить по тем обращениям, которые поступают от граждан. В письменной форме и на личных приемах люди жалуются, что им не выплатили заработную плату, рассказывают, что годами работают на основании устной договоренности. Потом наступает час Х, когда их интересы и интересы работодателя уже не совпадают и случается конфликт. После этого начинаются жалобы, в основном работники жалуются, что с ними не заключили трудовой договор, обещали одну зарплату, а платили меньше, не доплатили при увольнении.

Когда по письменным обращениям проводится проверка, инспекция труда апеллирует официальными документами. Если в трудовом договоре указана сумма 100 тысяч тенге, а устно работнику обещали 500 тысяч тенге, то выплата неофициальной части — под большим вопросом. Инспекция не сможет обязать работодателя доплатить, потому что в официальном документе указана совершенно другая сумма.

— В какой сфере больше всего распространены «серые» зарплаты?

— В сфере малого и микропредпринимательства, в сфере услуг. На крупных и средних предприятиях таких нарушений практически не допускают, там работают в рамках законодательства.

То есть серые зарплаты распространены там, где не требуется высокой квалификации. Если работодателю нужен высококвалифицированный специалист, его обычно оформляют официально.

— Сейчас многие люди работают с «серой» зарплатой. Откликаются на объявление, где им обещают условные 200 тысяч, а на практике оказывается, что официально — минималка, остальное — в конверте. Чем рискует человек, соглашаясь на такие условия?

— Во-первых, нужно понимать, что это нарушение налогового законодательства. Во-вторых, это нарушение Трудового кодекса.

Есть еще один важный момент, о котором люди забывают. Сегодня многие финансовые институты определяют доходы человека в зависимости от суммы его обязательных пенсионных взносов. Это 10% от дохода. Если на руки вы получаете полмиллиона тенге, а отчисления идут с «минималки», значит — ваш доход официально будут оценивать как минимальную зарплату. Чем это грозит?

В определенных случаях работающий человек, может рассчитывать на пособия. По потере работы, женщины — по беременности и родам, и другие выплаты. Размер выплат зависит от доходов, которые вы получали ранее.

Ну и главное, чем рискует человек, соглашаясь на «серую» зарплату, — обещанные деньги в конечном счете могут не выплатить.

У нас очень много случаев, когда люди жалуются, что в первый месяц им начислили официальный оклад, а остальную часть работодатель якобы вычел из-за каких-то нарушений или не заплатил из-за испытательного срока. Люди так работают по 3−4 месяца, в надежде, что вот-вот получат обещанные деньги. Когда становится ясно, что работодатель платить не собирается, начинаются конфликты, обращения в трудовую инспекцию. В этом случае доказать, что работодатель обещал платить другую сумму сложно, практически невозможно.

— Если работодатель не выплатил «серую» часть зарплаты при увольнении или делает это систематически, куда обращаться? Есть ли шанс доказать свою правоту через суд?

— Как законодатель и как человек, который контролирует соблюдение трудового законодательства, я должен сказать, что шансов нет. Чтобы люди не шли на это, чтобы отказывались сразу от таких вариантов. Повторюсь: если человек соглашается работать в сером формате, он сильно рискует.

Шанс доказать свою правоту есть только в том случае, если есть какие-то подтверждающие документы.

— Насколько велик риск, что человек просто потеряет деньги и время на судебные тяжбы, но доказать ничего не сможет?

— Если есть официальный трудовой договор, в котором указана сумма, и стоят подписи работника работодателя, это и будет основной документ. Слова работника о том, что «мы договаривались на другую сумму», доказать практически невозможно. Шансов защитить свои права мало.

Человек вправе обратиться в трудовую инспекцию за консультацией, но взыскать обещанную работодателем сумму госорган не сможет, если документы говорят об обратном.

С кем-то из работодателей удастся урегулировать вопрос и мирно договориться. Другие не пойдут навстречу, потому что знают, что доказательств правоты у работника нет. Они уверены, что инспекция труда никаких предписаний не даст, нарушений не найдет, потому что все выплаты делаются в рамках официального договора.

При этом каждый человек имеет право отстаивать свою правоту через суд. Работник вправе обратиться в судебные органы и доказывать, что была такая договорённость, прилагая все имеющиеся у него подтверждающие документы. Это может быть записанный разговор, переписка в мессенджерах, показания свидетелей. Здесь — на усмотрение суда: нельзя однозначно сказать, какое решение будет принято.

— То есть можно как-то подстраховаться на случай конфликтной ситуации и доказать, о какой сумме шла речь? Имеет смысл сохранять переписки, записывать собеседование на диктофон, сохранять скриншоты, объявления о вакансии?

— Сохранять или не сохранять документы — право каждого. Единственное, что я скажу: соглашаясь на «серую» зарплату, вы должны понимать, что находитесь в зоне риска. В большинстве случаев подобные истории заканчиваются трудовым спором, это вопрос времени. Если вы завтра станете неудобны работодателю, он вас уволит, не выплачивая ничего сверх официального договора.

Поэтому нужно требовать, чтобы все оформили официально. Официальная «белая» зарплата и все положенные отчисления — это ваши социальные гарантии при наступлении каких-то рисков, связанных с потерей работы. Как я уже говорил, от этого зависит размер пособий, в том числе — по беременности и родам.

— Что делать, если в спорной ситуации человек поднимает свой трудовой договор, а там вообще не указана сумма зарплаты? При подписании работник не обратил на это внимание.

— Трудовой кодекс четко регламентирует, что должен содержать трудовой договор. Если работодатель не прописал в договоре размер заработной платы, в случае обращения работника в инспекцию труда и после официальной проверки, этот факт однозначно выявят. Соответственно, инспекцией труда будет выдано предписание на устранение данного нарушения — на внесение дополнений и изменений в трудовой договор.

— Как действовать, обнаружив, что новый работодатель не отчисляет за вас пенсионные взносы?

— Это компетенция органов государственных доходов. Поэтому нужно обращаться в департамент госдоходов. На основании заявления работника будет проведена проверка.

— Схема с «серыми» зарплатами при трудоустройстве так распространена, потому что люди сами соглашаются на условия работодателя?

— Я думаю, это пошло из-за того, что работодатель диктует условия. Получается замкнутый круг: работодатель диктует условия, потому что люди на это соглашаются, а люди соглашаются, потому что именно работодатель диктует условия.

Когда граждане приходят на личный прием, и задаешь им вопрос, почему вы на это пошли, они говорят: «Если я откажусь, меня не примут на работу. Я вынужден согласиться». Как изменить ситуацию? Если завтра все граждане будут отказываться, услышав про «серые» зарплаты и работу без договора, мы придём к тому, что работодатели вынуждены будут действовать в рамках трудового законодательства.

Со своей стороны, мы рассматриваем вопрос об ужесточении ответственности за нарушение Трудового кодекса. Но это вопрос на перспективу.

Резюмируя, скажу: каждому человеку нужно самообучаться. Если вы хотите знать свои права как работника, откройте Трудовой кодекс, прочитайте, он есть в открытом доступе. Не нужно соглашаться работать в «серую». Если соглашаетесь, знайте, что сильно рискуете. И последнее — подписывая документы, прежде их нужно внимательно прочитать.

ОБРАЗОВАНИЕ

ШКОЛЬНИКИ БУДУТ СДАВАТЬ ЭКЗАМЕН ПО КАЗАХСКОМУ ЯЗЫКУ

Как передает источник Sputnik, итоговый экзамен по государственному языку будут сдавать школьники всех классов. Экзамен по казахскому языку будут сдавать учащиеся 5−8 и 10 классов. Изменения введены с 2023—2024 учебного года, то есть в мае учеников будут проверять на знание госязыка.

Напомним, ранее этот экзамен сдавали только ученики 9 и 11 классов.

Как отметили в министерстве просвещения, тестирование будет проводиться в письменной и устной форме. Оценивать будут такие навыки, как:

- аудирование,
- говорение,
- чтение,
- письмо.

Задания экзамена будут составлять сами педагоги. Годовые оценки в 5−8, 10 классах будут выставляться по итогам экзамена и годовой оценки.

Вместе с тем в 2024 году внедрят уровни владения казахским языком. Национальный центр тестирования будет проводить тесты и выдавать сертификаты.

Для кого обязателен тест на уровень владения языком:

- студенты, поступающие в магистратуру и докторантуру;
- сотрудники, включенные в кадровый резерв органа «А» госслужбы (высший кадровый состав);
- абитуриенты, претендующие на международную стипендию.
- «Болашак»;
- студенты, претендующие на поступление в Академию КНБ;
- преподаватели «Назарбаев интеллектуальной школы».

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

АЛАЯҚТАН САҚ БОЛЫҢЫЗ!

Алаяқтардан айла артылмай тұр. Дүние мүлкіңді жымқырғанымен қоймай, аузыңды аңқитып «банк картаңыздағы», тіпті банктегі салымыңызды үптеп кетеді. Алдаудың, арбаудың торына түскендер сан соғып, құзырлы органдарға жүгінгенімен, әлгі еңбекақыны, тапқан жыйған тергеніңізді алдап алып кеткен алаяқтардың бәрін бірдей темір торға тоғыта алмай жүр. Себеп, бұл алаяқтарың шекараның арғы бетінде немесе темір торда жатып, жымысқы әрекеттерін жалғастыра береді екен. Одан бөлек, дүние-мүлкіңе көз алартып, тапайдың тал-түсінде үйіңізге түскен ұрыларда есеп жоқ.

ТІРІ АНАСЫН ӨЛДІ ДЕП ЖЕРЛЕУГЕ АҚША СҰРАҒАН

«Ауырдың үстімен, жеңілдің астымен» жан қинамай заңсыз әрекеттерге барып жүрген алаяқтар банк саласы бойынша «несие әперемін, пәтер, қытайдан тауар жеткізіп береміз» деп «қарғаның аузындағы ірімшігін» алдап алғандай «маңғыт аузыңа саңғыт» деп қараша халықты зар жылатып жүр. Тауар жеткізіп берем деген соң, құдайдай сеніп, несие алып едік деп қарғанып-сіленген саудагерлер көгілдір экранның бетін берер емес. Жіп ұшынан жалғасқандай, іздерін «құйрығымен жасырған айлакерлер» сан түрлі саладағы көптеген заңсыз іс-әрекеттерді қамтиды. Алаяқ айлакерлердің тәсілдері сағат сайын жаңарып, енді алданбаспын деген талай жанның сан соғып қалғандарын айтуда. Полиция өкілдері де адамдардың өз-өзіне өте қырағы болуын ұдайы айтып келеді. Мәселен, өткен жылы алаяқтар республика бойынша тұрғындарды 97 миллиард теңгеге жуық шығынға ұшыратқан. Өткен жылдың қаңтар-қараша айларында ҚР Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізімінде «Алаяқтық» бабы бойынша 40,8 мың қылмыстық құқық бұзушылық тіркеліп, бұл бір жыл бұрынғы көрсеткішпен салыстырғанда 1,6 пайызға артқан. «Kazinform» бұл туралы «Finprom-ға» сілтеме жасап хабарлаған болатын. Алдаудың-арбаудың ең асқынған дәрежесі құқық бұзушылықтардың жартысына жуығы интернет-алаяқтыққа қатысты болған. Мысалы, 19,9 мың жағдай, жылдық өсім – 5,8%. Сотқа дейінгі тергеп-тексерудің бірыңғай тізімінде төлем карталарын пайдалана отырып (267 жағдай) несие беру саласында (53) ақшалай қаражатты қарызға алу жолымен (41) және тағы басқа алаяқтық әрекеттер тіркелген. Ұялы байланыс арқылы адамдардың сеніміне кіре отырып алаяқтық әрекеттерге барғандардың ең көбі Алматы қаласында тіркеліпті. Онда, 8,5 мың жағдай тіркеліп, алдыңғы жылмен салыстырғанда 9,4 пайызға азайған. Астанада (6,5 мың, 8,9%) және Қарағанды облысы (3,3 мың, 24,9%), Ұлытауда (397 - алдыңғы жылмен салыстырғанда 2,1 есе көп), Қызылорда (615 жағдай, 0,8%) және Жамбыл (80,6, 2,3%) облыстарында тіркеліпті. 2023 жылдың он бір айының қорытындысы бойынша алаяқтық құқық бұзушылық жолымен келтірілген залалдың белгіленген мөлшері 96,5 млрд. теңгені құраған. Әлеуметтік желіні қарап отырып, 2023 жылы отандастарымызды сан соқтырған алаяқтық түрлеріне қатысты Almaty.tv тілшісінің, Zakon.kz сайтындағы сілтемесіне көзіміз түсті. Жылмажыл интернет-алаяқтық түрлерінің өсіп келе жатқанын айтып, көзі ашық деген адамдардың өзі алаяқтардың құрбанына айналғанын хабарлайды. Әлгі баукеспе ұры-қарылар банк қызметкерлері мен құқық қорғау органдарының атын жамылған зиянды вирустары бар сілтемелер, туысқандар атынан телефон соғып үрейлерін ұшырған қоңыраулармен заңсыз әрекеттерге барған интернет-алаяқтықтары мен лас істерін жүзеге асырған. Ақпарат құралдары мен полиция өкілдерінің дабыл қағуынан хабардар болған көптеген тұрғындар алаяқтардың арбауынан аман қалғаны сайтта жазылған. Қулықтарына құрық бойламайтын алаяқтар қайырымдық жасаушылардың образына еніп, ауру балаларға деп ақша жинапты. Жылжымайтын мүлік саласында да алаяқтар толып жүр. Торға түскендері бар, түспей әрекеттерін жалғастырып жүргендері қаншама? Мәселен, Алматы облысының полицейлері «1985 жылы» К есімді әйелді тұтқындаған болатын. Әлгі алаяқ әйел тұрғын үйді жалға алып, қылмысқа барған. Тергеу кезінде алаяқ әйелдің бұрында істі болғаны анықталған. «Дәніккенен құныққан жаман» - демекші, тепсе темір үзетін тағы бір 30-жасар азамат шетелде тіркелген көлікті заңдастырып берем деп сенімге кірген. Адамдардан алдын-ала ақша аудартып алдап кеткен. Ақша үшін абыройын сатудан арланбайтындар, тірі анасын өлді деп жерлеуге ақша сұрап, тағы бір досынан соғымға деп жылқысын сұрап алып ақшасын төлемей кетсе, үшінші бір адамнан емделуге ақша алып, көзден ғайып болған. Бұл оқиға Жетісу облысы, Үштөбе қаласында болған. Полицейлер қолына түскен азамат Алматы облысының тұрғыны, Үштөбе қаласында жұмыс істегені белгілі болған. *«Алаяқтардың құрбандары әртүрлі жастағы және кәсіптегі адамдар, соның ішінде қаржылық операцияларда тәжірибесі бар адамдар, кәсіпкерлер мен қаржыгерлер болуы мүмкін»* - дейді, полиция өкілдері. Себебі, алаяқтықтың түрлі тәсілін қолданатын ұры-қарылардың айла шарғылары күн санап шарықтап барады. Алаяқтықтың тағы бір түрі емтихан тапсырмай-ақ жүргізуші куәлігін алуға болатынын айтып иландырады екен. Ішкі істер министрлігі бір жыл ішінде алаяқтардың 43 миллионнан астам қоңырауын бұғаттаса, Қазақстанда соңғы жеті жылда интернет алаяқтық саны 10 есеге, яғни екі мыңнан 20 мыңға дейін өскен. Өткен жылдың өзінде интернет-алаяқтар азаматтарға 17,5 млрд. теңгеден астам шығын келтірді, деп хабарлады ІІМ-нің баспасөз қызметі. Интернет желісі арқылы ең жиі кездесетін алдау-арбау түрімен «жоқ» тауарларды сату кезінде алдын ала төлем алу бойынша 7000 факті тіркелсе, екінші орында - банк қызметкерлерінің атынан жасалатын қоңыраулар (2500), үшінші орында – онлайн-қарыздарды ресімдеуде 2000 факті тіркеліпті. Өткен жылы жүргізілген іс-шаралар нәтижесінде үш мыңнан астам интернет алаяқтық жасаған 828 адам қылмыстық жауапкершілікке тартылса, қыркүйек айында Өскеменде 50-ден астам интернет-алаяқтық фактісіне қатысы бар үш күдікті ұсталған. Олардан ұялы телефондар, ноутбуктер тәркіленіп, жалпы келтірілген шығын 80 млн. теңгені құрағаны айтылады. Алматы облысының ішкі істер департаментінің баспасөз өкілдерінің берген мәліметінде: *«өткен жылы 2618 факті тіркеліп, оның ішінде интернет-алаяқтығына қатысты 1150 күдікті өздерін банк қызметкерімін деп таныстырған - (60%), дөңгелектер, OLX және т.б алаяқтық - 10%, инвестиция - 20% болса, жалпы алаяқтық бойынша 600 000 теңге шығын келтірілген. Ал, Жетісу өңіріндегі жедел жағдай қылмыстардың жалпы тіркелуінің 20,9%-ға төмендеуімен сипатталады. Алаяқтық, соның ішінде интернет-алаяқтыққа қабылданған алдын алу шараларына байланысты қылмыстың күрт өсуіне жол бермеді»* - дейді, ішкі істер департаментінің баспасөз өкілінің бізге берген мәліметінде. 2023 жылдың 12 айында 987 факті тіркеліп, олардың өсімі 7,9%-ды құраған. Қылмыстың бұл түрін ашу көрсеткіші 8,2 пайызға жақсарып, алдыңғы жылмен салыстырғанда интернет-алаяқтық 22,9%-ға (548) көп тіркелсе, олардың ашылу көрсеткіші 3,9%-ға жеткен. Тіркелген интернет-алаяқтықтың ең көп саны Талдықорған қаласында орын алған. Тауарлар қызметтері үшін төлемдер мен алдын ала төлемдер – 177, несиені онлайн өңдеу – 110, жобаларға тиімді инвестиция – 12, ашық көздерден дербес деректерді алу – 140 болса, алаяқтық фактілерінің тіркелуінің бір себебі эпизодтық қылмыстық істердің ашылуына қатысты өткен жылы 119 эпизод бойынша 29 қылмыстық іс тергеліп, сотқа жолданған. Бұл қылмыстардың қатарында күдіктілердің (екеуі) мемлекеттік бағдарлама бойынша пәтер алып береміз деген желеумен 13 жәбірленушіні алдаса, тағы бір күдікті мүгедектігі бойынша жәрдемақыға жәрдемдесемін деп 10 жәбірленушіні алдап, сан соқтырса, алдап-арбаумен айналысқан күдіктінің бірі, жеңілдетілген несие алып берем деп сенімге кіріп 8 адамды алдаудың торына түсірген. Алаяқтардың жолын кесу үшін Жетісу облысының полиция қызметкерлері алаяқтық қылмыстары үшін 161 қылмыскерді ұстаған. Олардың 98-і ер, 62-сі әйел, оның ішінде 4 қылмыстық топты әшкерелеген. Әлем назарын өздеріне аударып отырған интернет алаяқтарының қылмыстары сағат сайын, тіпті секунд сайын адам ойына кірмейтін тәсілдерге көшкен. Ұялы телефоныңызға қоңырау түсіп, жақындарыңыз қылмыспен шатылды не болмаса, банк карточкаңыз арқылы біреу несие алайын деп жатыр деген жалған қоңырау түссе алданып қалмаңыз. Мұндай жағдайда дереу ішкі істер органдарына немесе банк жүйесіне хабарласып, мән жайды анықтап алмай, алаяқтардың арбауына түсіп қалуыңыз бек мүмкін....

Айтақын МҰХАМАДИ

Суреттер ғаламтордан алынды.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ТӘРБИЕ

ОТБАСЫНДАҒЫ ӘКЕНІҢ ОРНЫ НЕГЕ ОЙСЫРАДЫ?

БҮГІНГІ ҚОҒАМДА ЕРКЕКТІҢ ОРНЫ ЕТЕККЕ ТҮСІП, ӘЙЕЛДІҢ ОРНЫ ӘУДЕМ ЖЕРГЕ КЕТІП ҚАЛҒАНЫН КӨЗІ ҚАРАҚТЫ ЖАННЫҢ БӘРІ ПАЙЫМДАЙДЫ. БІЗ БҰЛ ЖЕРДЕ ӘЙЕЛДІ КҮСТАНАЛАУДАН АУЛАҚПЫЗ.

Қыз балаға болашақ ана деп қараған ұлтпыз. Құранның өзінде де еркекті әйелден бір саты жоғары қойған. Құранда: *«Еркектерді биік қылып жараттық. Әйел еркектермен таласпасын. Олар несібесіне қанағат қылсын»* дейді. Оны жоғары қылып жаратуының себебі табыс табушы еркек әр табысын отбасымен бөліп жеу керек. Ал егер өзін еркек ретінде сезінбесе, жарытып жұмыс істеп, табыс таба алмайды екен. Ал әйел еркектің беделінің жоғары болуына мүдделі. Еркек мал тапса, әйел бала табуға жаратылған. «Еркек көктен түскен жоқ,әйел оның анасы, әйел жерден шыққан жоқ, ол да еркектің баласы» деген тәмсіл осы сөзімізге дәлел. Кешегі кеңестік жүйеге, яғни «октябрь революциясы» үстемдік құрған кезеңнен бастап «әйел мен еркектің дәрежесін тең қыламыз» деген күн көсемнің бастамасы ұлттық құндылықтарымызбен салт-дәстүріміздің тамырына балта шапты. Отбасындағы әке тәрбиесі талмауырады. «Әйел – үйдің шегесі, еркек – үйдің егесі» деген есті сөз елеусіз қалды. Еркек кіндіктілердің ұсақталып кеткені сондай, үйдің егесі болу былай тұрсын, отбасына әмірі жүрмейтін күйге түсті. Әйелден аса алмай, үйдің де, түздің де тірлігін әйел шешіп, қазан-ошақ жағалап қалған еркектерден не қайыр, не үміт күтуге болады? Осындай отбасындағы ер балалар әкені көріп өскен соң ынжық, ертең үйлі-күйлі болғанда олар да сол әкенің кебінін киіп жүрмейді ме? «Балапан ұяда не көрсе, ұшқанда соны ілмей ме?» Сонда біздің ұлт болып ұйысып, ат құлағында ойнап, шариғат ілімімен «баланы жетіге дейін төбеңе көтер, жетіден мүшел жасқа дейін құлша жұмса, он үшке толған соң құрдасыңдай сырлас» деген тағылымдық, тәлімдік тәрбиеміз қайда қалды? Ұл баланы жау-жүрек қып тәрбиелейтін, елдің қорғанына айналатын батыр да, балуан болуын тілеп, үлкендердің батасын алу үшін айлап, апталап жол жүріп, аузы дуалы қарияларды алдынан өткізіп, батасын алып, шешендік өнерге баулып «болатын баланың белін буып» топқа салған салиқалы тәрбиемізді қайта жаңғыртуға енді не кедергі болып тұр? Қазақ отбасындағы әке орны отбасынан басталып, балабақша білім ордаларында, білім жүйесінде неге дәріптелмейді? Отбасындағы әкенің орны айшықталмай, әйелге күні қараған еркектің кіндігінен өрбіген бала да батыл болып жарытпайды. Арғы тарихтағы бабалардың тәлім-тәрбиесін айтпағанның өзінде ұлт батыры Бауыржан Момышұлының ұлына айтқан ақыл-кеңестері қай әкеге де үлгі. Осы өсиетті қастерлі құрандай, бойдан тастамас бойтұмардай әрбір әке отбасында ұлына өсиет қып айтып, бала тәрбиелесе, құлағына құйып отырса құба-құп.

1. Ердің екі сөйлегені – өлгені. Уәде бермеуге тырыс. Әйтпесе, сөзінде тұр.
2. Қысқа, нұсқа сөйле. Дауысың анық болсын.
3. Көп тыңда. Аз сөйле. Сөзіңнің артынан ісіңмен үлгеруге жаныңды сал.
4. Өсек айтылатын жерде болма. Кездейсоқ болған жағдайда қосылма. Кесіп тастауға тырыс
5. Таспен атқанды аспен ат – жеңесің! Содан кейін алшақ жүр.
6. Ренжітпе! Жүйелі қарғыс иесін табады.
7. Ешқашан мақтанба! Жұрт мақтасын.
8. Өзіңді сыйла. Өзгелер сыйласын.
9. Күнде өзіңе есеп бер. Өзіңді тәрбиелей бер.
10. Құмар ойын – әлсіздің әлегі. Мықтының рухы биік, денесі шымыр.
11. Үйретері мол мықтылардан ұстаздарың болсын. Бірақ, ешкімді пір тұтпа.
12. Сыйлағанның құлы бол. Кішірею төмендеу емес.
13. Ең алдымен өзіңе өзіңнің көңілің толатындай өмір сүр.
14. Саяхатта. Дүниетанымыңның аясы кеңейеді.
15. Қайтарымынан үмітті болсаң, жақсылық жасама.
16. Жүйкең әлі талай қажет болады. Болмашыға тоздырма. Шешуші сәттерге бапта.
17. Бойжеткеннің көңілін оңай жаулап, онымен болғаныңа шаттанып, сөз қылма. Ерлік емес!
18. Уайымға салынудан алшақ бол. Арба да сынбайтын, өгіз де өлмейтін шешім қабылда. Тез шешім қабылда.
Тәуекел түбі жел қайық жүзесің де өтесің. Уайым түбі тұңғиық батасың да кетесің.
19. Уәзірі мықтының тірлігі жеңіл. Мықтысын таңда!
20. Сырыңды ешкімге алдыртпа! Екі елі ауызыңа сыймаған сөз өзгенің отыз екі тісінің арасына тіптен сыймайды.
21. Мүмкін нәтижелерін елестетіп көр. Нәтижесі ұнамаса, келіспе.
22. Өкпелеме. Өш алма. Санасына бер. Аллаға тапсыр!
23. Қыран құстай қырағы бол. Өзгелерді өзіңдей көрме.
24. Пенденің пендеден айырмашылығы адамгершілігі мен білімінде. Таны, оқы!
25. Өнер үйрен. Мамандығыңда мықтысы бол.
26. Жер қозғалмаса қозғалмайтын сабырлы зіл бол.
27. Өміріңнің сапасына тек сен жауаптысың
28. Жалғыз апаңа (әпкеңе) қорған бол. Тұрмыста болса да, өз күйеуі – қорғаны бар деме. Сенің орның тым бөлек.
29.Үйленуге асықпа. Жар таңдаудан жаңылма.

30. Ұрпақ тәрбиесі елу пайыз сенің мойныңда. Ұлың өзіңнен озатын болсын! Қызың саған қарап серігін тауып бақытты болсын.
31. Ердің аз міндеттерінің бірі отбасын асырау. Саған сенгендерге ешнәрседен таршылық көрсетпе.
32. Барлық жақсы қасиеттің діңгегі әдептілік. Барлық жақсыны әдептің үстіне орнат.
33. Кім қанша төмен түссе де, сен өзі биігінде қал
34. Мықты болсаң, әйелге барып дәлелде! Балаларыңның анасын бақытты етіп өт. Жарыңның саған риза болып өткені – ұлы мадақ. Осы 34-тәмсілді жаттап, жадына түйген әке де, бала да дәстүрлі тәрбиеден сабақ алмай ма? «Тар жол, тайғақ кешулерден өткен» аштықты, тоқтықты көрген ұрпақтың сабақтастарымыз. Жетімдікті, жесірлікті көрген әке-апаларымыздың көрген азып-тозғанын біз көрген жоқпыз. Құдай көрсетпей-ақ қойсын. Алыстан мысал іздемей-ақ, тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында өндіріс орындарының бәрі жабылып, жекешелендіру дәуірі жүрген кезеңде кебек жеп күнелткен күндеріміз де, қиындықтың шеберінде қалғанымыз да «жоқшылық не жегізбейді, тоқшылық не дегізбейді» деген мақалдың мән-мағынасын сезінгенбіз. «Бай мен кедей болып екіге жарылған бүгінгі қоғамда, әкелердің әлсіреуі сол кезеңнен басталған. Оған дейін де шекесі шылқып тұрмаған еді. Қала тұрмақ ауылдағылардың бәрі жынды сумен қайғы-шерін тарқатып жүрген-ді. Еркек түгіл әйелде құмырадағы жынмен жолдас болды. Мұндай отбасында қайдағы тәлім-тәрбие болсын? Бүгінгі екінің бірі ажырасып жатқан отбасындағы ахуалды сұрасаң жұмыссыздықты сылтауратады. Еркек кіндіктілер ауырлықты арқалағысы келмейді. Әйелдер ердің ездігін айтады. Тағыда сол Бауыржан Момышұлының жазбаларынан мысал келтірсек: *«Менің әкем бай да болған жоқ, кедей де болған жоқ. Әкемнің тірі кезінде мен талай рет ашықтым да, жалаңаяқ, жалаңбас жүрген кездерім де болды.Әкем сараң кісі емес еді. Мен оның 54 жасында көрген жалғыз ұл баласы едім. Әсіресе, біздің қазақ жалғызынан несін аяйды… Әкем мені еркелетіп өсірген жоқ. Әрине, қолынан келгенше шамасына қарап тарылтқан жоқ. Есептеп беріп, есептеп алып отырды ол кісі.Мен Жамбылда оқып жүрген кезім еді. Әкем базарға екі қой айдап келіп әрқайсысын алты сомнан сатты. Менің киімім тозған еді. Үбианның да, Әлиманның да (менің үлкен апаларым), жеңешеңнің де (менің өгей шешем) киімдері тозып, жұпыланып отыр деді әкем.*

– Ал екеуміз ақылдасып, мына он екі сомды қарыштайықшы.Билік сенде болсын, – деп күлімсіреп маған қарады да,

– Ал алдымен кім үшін қарыштаймыз? – деп сұрады менен. – Алдымен үйге қарышталық! – дедім мен.

– Біз – үйдегі, сен түздегі адамсың ғой, қарағым! – деді әкем тағы да жылысырап, – алдымен сен керегінді алғын, қарағым!

– Маған… Маған… – дедім мен сасқалақтап не айтарымды білместен.

– Маған еш нәрсенің керегі жоқ. – Саған еш нәрсенің керегі жоқ, – деп әкем мырс етіп күлді де, – біз үйдегілерміз, сен түздегісің, – деп қайталады. – Жоқ, шынында маған ештеңе керек емес!

– Тұра тұр, балам, сабыр ет! Күз өтіп, қыс түсіп келеді. Саған жылы тужурка керек. Ол – бір! Үстіңде бірақ ішкі киімің бар. Моншаға барғанда…

– Иә, моншаға барғанда ауыстыратын ішкі нәрсем жоқ.

Басқа балалардікі бар, – деп даусым дірілдеп,

– Менің шұлғауым да жоқ… Мұрнымды сүртетін орамал да жоқ, – деп жылап жібердім.

– Ай, балам! Сені бұндай боса деп ойламаушы едім. Бұның не, қарағым?..Бұрын неге айтпадың?

Мен ұялып төмен қарадым. – Ал екеуміз де бір үйдің еркектеріміз. Алдымен шайханаға барып шай ішіп алалық та, одан кейін ақылдасып барымызды қарыштайық, – деп әкем қолымнан жетектеп шайханаға ертіп барды.Одан кейін магазиндерді араладық. Керек-жарақтарымызды алдық.

«Бай болып көргенім жоқ, кедей болып өлгенім жоқ» дейді қазақ біз сияқтыны, қарағым! – деді әкем қоштасып тұрып.

– Барына шүкір етелік… Ақшада тіл жоқ, қайда жұмсасаң сонда кете береді… Біз сияқты адамдарға бір тиын – маңдай тері. Мә, саған тағы да 25 тиын. Керегіңе орынды жаратып жұмсауға тырыс, шырағым… Әкем кетті. Мен қалдым» – дейді.

Міне, қазақ отбасындағы әкенің орны қандай болғанын көріңіз. Ал, қазір қазақ отбасындағы «отағасы» дәрежесі жоғалған, жойылған. Қанағатшылдық, үнемшілдік деген ұғымды біреу білсе, біреу білмейді. Отбасындағы ер баланың ұлтжанды, бауырмал, «отқа күйіп, суыққа тоңып» әке тәрбиесін ұштастырып жүргендер некен-саяқ. Керісінше, әкесіне қол көтеріп, қызы шешесінің шашын жұлып, қарттар үйіне өткізіп жібергендердің балаларының көбі жоғары білімді әрі үлкен қызметте жүргендерін білеміз. Бұл азаматтардың ата-аналарын мұндай күйге түсіруіне кім кінәлі? Әрине, ата-анасы кінәлі!... Бала тұрмақ, темірдің де жасық, асыл түрі болады. «Жасық пышақ қол кеседі, алмас қап түбінде жатса да шірімейді» дейтіні сондықтан. Баланың бойындағы жақсы-жаман қасиеттер сүтпен, қанмен және тәлім-тәрбиемен ұштасады. «Баланың жақсы, не жаман аты шықса да ол кімнің баласы еді?» деп тегін сұрап жатады. Абайдың: *«Жақсыдан жаман туады, бір ауыз сөзге алғысыз, Жаманнан жақсы туады адам айтса нанғызсыз»* дейтін тәмсілі бар. Бала тәрбиесіне қатысты кешегі даланың би-шешендерінің небір пайымды, парасатты сөздерін мысалға келтіруге болады. Өткенің тарихын айтсаң заңы қалаға жүрмейді – дейтіндер де бар. Бұл өте қате ұғым. Түп тамырыңдағы тағылымды ұштастыра білген адам, отбасындағы тәрбиеге немқұрайлы қарамайды. Тыңдамайтын, ұқпайтын бала жоқ, тыңдата алмаған әке жауапты. Шыбықты солқылдап тұрған шағында дұрыс баптап өсірсең, ол түзу өскен терекке айналады. Бар гәп, баланы еңбектеп, ес кіре бастаған сәттен ұл балаға әке, қыз балаға ана жауапты болуы тиіс. Ұлттық құндылықтармен уызданып өспеген бала, дүбараға айналады. Ол үшін әкенің өзі дәстүрлі қағидаларға қанық болып, соны бала бойына сіңіре білуі керек. Ұлттық тәлім-тәрбие – дәстүрлі сабақтастықта жатыр. Қай дәуір болсын дәстүріңді ұштастыра білсең ұтасың. Ер бала әкеге, қыз бала анаға қарап бой түзейді, «әкелі бала сомжүрек, әкесіз бала сужүрек» деген аталы сөздің мағынасында үлкен астар жатыр. Әкенің тәрбиесін алмай, ананың тәрбиесімен өскен баланың бір дүниесі кем болып тұрады. Қанша айтқанмен ана мейірмділікті қалайды, ал әке өжеттікке баулиды. Өкінішке орай, бүгінгі қоғамда әйелінің ықпалынан шыға алмайтын, әлжуаз еркектер көп. Мен түздемін, бала-шағаның тәрбиесі сенің мойныңда деп әйелге жүктеп қойып жүрген еркектер, баласының қандай тәлім-тәрбие алып жатқанын, қандай ортада жүргенін бағамдамағандықтан бармақтарын шайнап жүрген жоқ па? Әйелге тәуелді болу еркектің соры. Ондай әкені көріп өскен баладан батылдық күтпей-ақ қойыңыз. Ақылды әйел бала-шағасының алдында еркектің туын жықпайды. «Жаман еркек, жаман әйел» қайдан шығады. Оны да халық мақалдарынан екшеп көріңіз. «Жақсы әйел жаман еркекті адам етеді, жаман әйел жақты еркекті надан етеді» дейтін аталы сөзді қазақ бекер айтпаған. Отағасын қадірлеген жақсы әйел, ерінің ерсі қылығын жасырып, бос-белбеулігін балаларының көзінше бетіне баспай, қандай шаруа болсын «әкелеріңмен ақылдасайық», «ол кісі не айтса сол болады» деп отбасындағы әкенің рөлін жоғары көтеріп отырса, өскелең балада сол тәрбиеге мойынсұнады. Отбасындағы әкенің орнын бағалап өседі. Әкені бала қорған санайды. Қорғансыз бала қорқақ болып өседі. Әке – баланың қорғаны. «Бір бала бар әкеден өте туады. Бір бала бар әкеге жете туады. Бір бала бар кері кете туады» деп бабаларымыз бекер баға бермеген. Отбасындағы әкенің орны ойсырап тұрғанын еркектердің босаңдығынан көрмеске шара жоқ. Моншада бір азаматтың ұялы байланыс арқылы жолдасына ақыл айтып отырғанын құлағым шалды. Шамасы отбасында жиі жанжалдасып, бір ажырасып, бір қосылып жүрген азамат болса керек. Жаңа жылда жора-жолдастары қайта табыстырған сыңайлы. Отбасына қайта оралған еркек моншада жүрген досына қоңырау шалып, әйелімен болған ескі даудың қоламтасын қоздатып, әйеліне өкпе-ренішін жолдасына баяндап жатқан болуы керек. Жолдасы болса: *«ескі дауды қопарып нең бар, өткенді ұмытып, бала-шағының үрейін алмай, жаңаша өмір бастап, әке ұқсап барларыңмен сырласып тыныш өмір сүрсеңші. Балалар жат болып кетеді ғой, қашанғы саған ақыл айтамыз, қырыққа келіп қалдың, балаларыңа ие болсаңшы, аузыңды тыйсаңшы»*, – деді. Ойланып қалдым. Қырыққа таяғанша отбасына ие бола алмай жүрген еркек, қайтіп бала тәрбиелейді. Бұл әкеден балалары қандай тәлім алады, бабаларымыз айтқандай, әкесінен асып туса жақсы, кері кетіп жүрсе әкенің тәрбиесі дейміз бе, қайтеміз? Мұндай отбасылар қоғамда миллиондап кездеседі. Екеуі екі жақта жүрген отбасылар баланы саудаға салып, әкесіне көрсетпей алып қашатын ажырасушыларда бар. «Әке асқар тау, ана бауырындағы бұлақ, бала жағасындағы құрақ» болса, бала тәрбиесі отбасының бір тұтастығы мығым болса, отағасының орны ойсырамай, ұл баланы ұлтжанды болып өсуге баулыса, ол әкеге де, тапқан анаға да зор абырой емес пе? Ал, бүгінгі қоғамда отбасындағы орнын жоғалтып алған еркектерді қай санатқа қосамыз?...

А. БҰЛҒАҚОВ.
Суреттер ғаламтордан алынды.

Дүйсенбі - Понедельник, 22 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.05«Шаңырақ»
06.30 «Күй керуен»
07.00 «Таңшолпан»
10.00,13.00, 15.00, 20.00, 00.05 «Ақпарат»
10.10, 18.00 Т/х«Қилы күндер»
12.00, 21.25 Т/х«Ауыл мұғалімі-2»
13.10 Т/х«Ауыл мұғалімі-2»
13.30, 02.40 «Өмір көркем»
14.35«Дала дәмі»
14.50 «Ақорда»
15.15 «Апта»
16.05 Телехикая «Күйеу бала-2»
17.00 Т/х«Жат бауыр»
20.30,00.35 «Ашық алаң» ток-шоу
22.15 Телехикая «Алданған арман»
23.05 «1001 түн»
01.30 «Сана»

ХАБАР

05.00 Мегахит. «Прежде чем я усну»
07.00 «Оян!»
10.00 «Бізге хабарласқан»
10.25 Мультфильм
11.45 Мультсериал
12.00, 20.00 Т/х«Шерлі жүрек»
14.00, 21.45 Т/х «Қара жәшік»
15.00 «Тракторшының махаббаты»
16.00, 22.30 Сериал «Выбор матери»
18.00 Новости
18.20 Ток- шоу «Итоги»
19.00 Жаңалықтар
19.20 Ток шоу «Талқы»

АСТАНА

06.00 «Қош келдіңіз!»
06.50 Т/х «Ене»
07.10 М/с «Маша и медведь»
09.00,21.00 «Осман-4»
10.00 «Жұлдызды жекпежек»
12.00 Т/х «Кеш келген махаббат»
12.30, 23.20 Т/х «Кэ Бэк»
13.50,01.35 Т/х «Ақжауын»
15.50 Сериал «Челочницы»
20.00 «Астана таймс»
21.55 «Лакшми» үнді т/х
22.45 Т/х «Ана бақыты»
00.40 Сериал «Склифософский»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Тамаша сити»
07.00,03.50 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово»
10.45 «Давай поженимся!»
11.30 «Мужское/Женское»
12.15 Легенд.детектив «Каменская»
14.00, 02.10 Новости
14.15, 02.25 Жаңалықтар
14.30 QOSLIKE
18.30, 03.20 Басты жаңалықтар
19.00, 02.35 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал «Условный мент-4»
00.25 Сериал «Доктор Преображенский»

КТК

07.05 «Дау-дамайсыз»
07.30 Т/х «Жан жылуы»
08.00, 02.45 Т/х «Құпия қобдиша»
11.00 «Юморина»
13.00 Мелодрама «От печати до радости»
15.00 Т/х «Жала мен жауыздық»
19.30,04.00-04.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 02.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.40 Мелодрама «Я заберу твою семью»
23.40 Остросюж.детектив «Напарники»
01.20 «Было дело»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 «Сапарлайық»
09.30 «Әсем әуен»
10.30 «Ел іші - өнер кеніші»
11.00 «Әсем әуен»
12.00 «Единый народ»
12.30 «Әсем әуен»
13.00 «Өзекжарды»
13.30 «Әсем әуен»
14.30 «Арнайы репортаж»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Ел мен жер»
17.00 «Әсем әуен»
18.00 «Елге қызмет»
18.30 «Баспасөзге шолу»
19.00 «Бес қару»
19.30 «Ғибрат»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Төле би» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.30 Әзіл студио
07.00 «Күліп ал»
08.00, 23.00 Т/х «Чукур»
09.00 «Тайм вайн»
09.30 «Tik-Tok» шоу
10.00 Кино «Жил-был принц»
12.00, 13.00 Мультсериал
13.50 Кино «Универсальный солдат»
16.00 Кино «Хенкок»
18.00 Кино «Неудержимые»
20.00 Информбюро
00.00 Кино «Падшие»
01.40 «31 әзіл»
03.00, 04.30 Ватсап
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Bala Battlle
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 04.50 «Қуырдақ»
07.00 Т/х «Тек қана қыздар»
07.30 «Айна онлайн»
08.30, 01.50 Т/х «Бастық боламын»
09.20, 17.40 Сериал «Шуша»
11.20 Сериал «Что делает твоя жена?»
13.30 «Тойхана»
14.00 Т/х «О махаббат»
15.00 «Қызықты weekend»
16.00, 23.10 Т/х «Жаңа қоныс»
17.10 «Жұлдызды шаңырақта»
19.40 Сериал «Медиатор»
21.50 «Бизнесмен»
22.20 Т/х «Құзғын»
00.20 Т/х «Жалдамалы әйелдер»
01.10 Т/х«Аяла мені»
02.30 «Япырай»
03.20 «Жеңіп көр»

Считать недействительным утерянное разрешение на поездку международного автотранспортного средства за № 0021390 выданный ИП «Жиенбаев М.Ж» 801015300735 КНР вида «С»

Сейсенбі - Вторник, 23 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Шаңырақ»
06.30, 10.00,13.00, 15.00, 20.00, 00.05 «Ақпарат»
07.00 «Таңшолпан»
10.10, 18.00 Т/х «Қилы күндер»
12.20, 21.25 Т/х «Ауыл мұғалімі-2»
13.10 Т/х «Ауыл мұғалімі-2»
13.30, 02.40 «Өмір көркем»
14.35, 03.35 «Дала дәмі»
14.50 «Киелі Қазақстан»
15.15 «Қызық екен...»
16.05 Т/х «Жат бауыр»
20.30, 00.35 «Ашық алаң»
22.15 Телехикая «Алданған арман»
23.05 «1001 түн»
01.30 «Сана»

ХАБАР

05.00 Т/х «Мәдениет үйі»
07.00 «Оян!»
10.00 «В фокусе»
10.25 Мультфильм
11.40 Мультсериал
12.00, 20.00 Т/х «Шерлі жүрек»
14.00, 21.45 Т/х «Қара жәшік»
15.00 Т/х «Тракторшының махаббаты»
16.00, 22.30 Сериал «Выбор матери»
18.00 Новости
18.20 Итоги
19.00 Жаңалықтар
19.20 Ток шоу Талқы»

АСТАНА

06.00 «Қош келдіңіз!»
06.50 Т/х «Ене»
07.10 М/с «Маша и медведь»
09.00,21.00 «Осман-4»
10.00, 22.45 Т/х «Ана бақыты»
10.40 Т/х «Кеш келген махаббат»
12.30, 23.20 Т/х «Кэ Бэк»
13.50, 01.35 Т/х «Ақжауын»
15.50 Сериал «Челочницы»
20.00 «Астана таймс»
21.55 «Лакшми» үнді т/х
00.40 Сериал «Склифософский»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Тамаша сити»
07.00, 02.35 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово»
10.45 «Давай поженимся!»
11.30 «Мужское/женское»
12.15 Сериал «Каменская»
14.00, 02.10 Новости
14.15, 02.25 Жаңалықтар
14.30 QOSLIKE
18.30 Басты жаңалықтар
19.00 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости»
00.20 «Доктор Преображенский»

КТК

07.05, 19.30, 04.00-04.30 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Жан жылуы»
08.00, 02.45 Т/х «Құпия қобдиша»
09.30, 21.00 Вечерние новости
10.10, 01.20 «Было дело»
11.00, 23.40 Крим.детектив «Напарники»
13.00, 21.40 Мелодрама «Я заберу твою семью»
15.00Мелодрама «Жала мен жауыздық»
20.00, 02.00 «Астарлы ақиқат»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы облысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Әсем әуен»
12.00 «Елге қызмет»
12.30 «Баспасөзге шолу»
13.00 «Бес қару»
13.30 «Шаңырақ»/тікелей эфир
14.20 «Жетісу жауһарлары»
14.30 «Ғибрат»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Менің арманым»
17.00 «Әсем әуен»
18.00 «Ғасырлар сарыны»
18.30 «Ой-сарап»
19.00 «Табыс кілті»
19.30 «Туынды тарихы»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Төле би» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.30 Әзіл студио
07.20, 20.00 Информбюро
08.00,23.00 Т/х«Чукур»
09.00 «Time Vine»
09.30 «Тик-Ток» шоу
10.00 Кино «Падшие»
12.10, 12.30 Мультсериал
13.30 Кино «Крушение»
15.50 «Неудержимые»
18.00 «Неудержимые-2»
21.00 Кино «Призрак»
00.00 Кино «Волки»
01.30 «31 әзіл»
02.40,04.30 Ватсап
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Bala Battlle
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 04.50 «Қуырдақ»
07.00 Т/х «Тек қана қыздар»
07.30 «Айна онлайн»
08.30, 01.50 «Бастық боламын»
09.20, 17.40 Сериал «Шуша»
11.20, 19.40 Х/ф «Медиатор
13.30 Т/х «Тойхана»
14.00 Т/х «О, махаббат!»
15.00, 22.20 Т/х «Құзғын»
16.00, 23.10 Т/х «Жаңа қоныс»
17.10, 21.50 Т/х «Бизнесмен»
00.20 Т/х «Жалдамалы әйелдер»
01.10 Т/х «Аяла мені»
02.30 «Япырай»
03.20 «Жеңіп көр»

Сәрсенбі - Среда, 24 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

16.55-ке дейін профилактикалық жұмыстар
17.00 Т/х «Жат бауыр»
18.00 Т/х «Қиылы күндер»
20.00,00.05«Ақпарат»
20.30, 00.35 «Ашық алаң»
21.25 Т/х «Ауыл мұғалімі-2»
22.15 Телехикая «Алданған арман»
23.05 «1001 түн»
01.30 «Сана»
02.0 «Шаңырақ»
03.10 «Киелі Қазақстан»

ХАБАР

05.00 Т/х «Мәдениет үйі»
07.00 «Оян»
10.00 «Мектеп»
10.25 Мультхикая
12.00, 20.00 Т/х «Шерлі жүрек»
14.00, 21.45 «Қара жәшік»
15.00 Т/х «Тракторшының махаббаты»
16.00, 22.30 Сериал «Выбор матери»
18.00 Новости
18.20 Итоги
19.00 Жаңалықтар
19.20 Ток шоу «Талқы»

АСТАНА

до 16.55 профилактические работы
17.00 Сериал «Челочницы»
20.00 «Астана таймс»
21.00 «Осман-4»
21.55 «Лакшми» үнді т/х
22.45 Т/х «Ана бақыты»
23.20 Т/х «Кэ Бэк»
00.40 Сериал «Склифософский»
01.35 Т/х «Ақжауын»

ЕВРАЗИЯ

до 17.00 профилактические работы
17.00 QOSLIKE
18.30, 01.40 Басты жаңалықтар
19.00, 02.10 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал «Условный мент-4»
23.50«Доктор преображенский»
02.55 «Паутина»

КТК

07.05, 19.30,04.00-04.30 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Жан жылуы»
08.00, 02.45 Т/х «Құпия қобдиша»
09.30, 21.00 Вечерние новости
10.10,01.20 «Было дело»
11.00, 23.40 Детектив «Напарникик»
13.00, 21.40 Мелодрама «Я заберу твою семью»
15.00Т/х «Жала мен жауыздық»
20.00, 02.00 «Астарлы ақиқат»
23.40 Детектив.драма «Брюс»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы облысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Әсем әуен»
12.00 «Ғасырлар сарыны»
12.30 «Ой-сарап»
13.00 «Табыс кілті»
13.30 «Әсем әуен»
14.30 «Туынды тарихы»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Жас тілші»
17.00 «Әсем әуен»
18.00 «Бүгін» /тікелей эфир
18.30 «Ой-сарап»
19.00 «Мақсатына жеткендер»
19.30 «Әсем әуен»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Төле би» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.30 Әзіл студио
07.20, 20.00 Информбюро
08.00, 22.40 Т/х«Чукур»
10.00 Сериал «Немного женаты»
09.00 «Тайм вайн»
09.30 «Tik-Tok» шоу
10.00 «Волки»
12.00, 12.20 Мультсериал
13.10 «Костолом»
15.20 Кино «Неудержимые-2»
17.30 Кино «Неудержимые-3»
21.00 Кино «Пастырь»
23.40 Кино «Широко шагая-2.Расплата»
01.30 «31 әзіл»
02.30, 05.00 «Ризамын»
03.00, 04.30 Ватсап
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Bala Battlle

7 КАНАЛ

06.00, 04.50 «Қуырдақ»
07.00 Т/х «Тек қана қыздар»
07.30 «Айна онлайн»
08.30, 01.50 «Бастық боламын»
09.20, 17.40 Сериал «Шуша»
11.20, 19.40 Х/ф «Медиатор»
13.30 «Тойхана»
14.00 «О, махаббат!»
15.00, 22.20 Т/х «Құзғын»
16.00,23.10 Т/х «Жаңа қоныс»
17.10, 21.50 Т/х «Бизнесмен»
00.20 Т/х «Жалдамалы әйелдер»
01.10Т/х «Аяла мені»
02.30 Т/х «Япырай»
03.20 «Жеңіп көр»

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

АЙТАРЫМ БАР

ДЕМОКРАТИЯ ЖӘНЕ ДИКТАТУРА

РЕДАКЦИЯДАН: ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНЫҢ ҚҰРМЕТТІ АРДАГЕРІ ӨМІРСЕРІК КӨПЖАСАРОВ АҚСАҚАЛ ЗЕЙНЕТ ЖАСЫНА ДЕЙІН БҰРЫНҒЫ ТАЛДЫҚОРҒАН ОБЛЫСЫ ТҰСЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТТІҢ САН-САЛАЛЫ САТЫСЫНАН ӨТКЕН АРДАГЕР. ЗЕЙНЕТ ЖАСЫНА ШЫҚСА ДА ҚОҒАМДАҒЫ САЯСИ-ӨЗГЕРІСТЕРГЕ, ҚҰБЫЛЫСТАРҒА ӨЗІНДІК КӨЗҚАРАСЫН АШЫҚ БІЛДІРІП, БАСПАСӨЗ БЕТТЕРІНДЕ ЖИІ МАҚАЛА ЖАРИЯЛАП ТҰРАДЫ. СОНЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ «АЛАТАУ» ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ГАЗЕТІНІҢ РЕДАКЦИЯСЫНА ӘКЕЛІП ТАПСЫРҒАН «ДЕМОКРАТИЯ ЖӘНЕ ДИКТАТУРА» АТТЫ МАҚАЛАСЫН ЕШ ӨЗГЕРТУСІЗ ЖАРИЯЛАУДЫ ЖӨН КӨРДІК. АВТОРДЫҢ ПІКІРІ РЕДАКЦИЯ КӨЗҚАРАСЫН БІЛДІРМЕЙТІНІН ОҚЫРМАНҒА ЕСКЕРТЕМІЗ.

Дені дұрыс адамды өткеніміз ойландырмай, қазіргіміз мазаламай, келешегіміз алаңдатпай қоймайды. Қандай ащы болмасын, әр нәрсені шынайы атымен атап, әділ баға беріліп нүкте қойылмаса, қоғамда тыныштық орнамайды, қайғылы оқиғалар қайталана береді. Оған тарихымыз куә. Бұл жерде, билік кінәні біреуге жаппай, түптамырын өздерінен іздегені дұрыс. Нәтижесі: халықтың сеніміне ие болады. Бұдан асқан абырой бола ма?! Саясат былғаныш деген ұғым бар. Бірақ, оның қаншалықты лас болуы билеушіге байланысты. Осыған орай халық даналығы: «Шыңның басына самғай ұшып қыран да, бауырымен жорғалап жылан да шығады» дейді. Мұныда естен шығармаған қажет. Мәселені шешудің амалдары осылар.

Осы талаптармен мүлдем санаспадық. Нарықтық қарым-қатынас өзі реттеледі деген теріс ұғым қалыптасты. Мемлекет мүддесі жайына қалды. Жекешелендіру купоны арқылы халықты жарылқайтын уәде орындалмай, тіпті сұраусыз кетіп, биліктің ең үлкен қылмысының біріне айналды. Өзіміздің кәсіби деңгейі жоғары мамандарды елемей, кеңесшіге шетелдіктер шақырылды. Олар өндірісті дамытуға, өркениетті жолға түсуге нұсқау бермей, биліктегілерге тез баюдың жолын көрсетті. Онысы ойланбастан қолдау тапты. Қолымызда тұрғанда алып қалайық деген арамза ниетпен, нарықтық бағасынан әлдеқайда төмен жердің асты-үстіндегі активтеріміз сатылып кетті, ысырап болды. Үйлесімділіктің, сәйкестік пен теңдестіктің талаптарын сақтау биліктің қолынан келмеді. Себебін айта берсең кете береді, әрқайсысы өз алдына үлкен тақырып. Соның біреуі туралы сөз болады.

Негізінен, қоғамның қарқынды дамуын қамтамасыз ететін: «Қарама-қарсылықтың бірлігі мен күресі» деген диалектиканың маңызды заңы бар. Күрес текетірес, сыйыспай жауға айналу емес, өзара келісімге келіп, нәтижеге қол жеткізуге бірігіп әрекет жасау. Қарама-қарсылықтың бірі: демократия және диктатура (авторитаризм). Демократиясыз диктатура (автократия) жайласа шексіз билеушілік орнайды. Егер, жоғарғы билік иесі Е.Әуелбеков секілді ұлтжанды, мемлекетшіл, мақсаты кіршіксіз таза болмаса – зияны ұшан-ғайыр. Сорымызға қарай, біз осыған тап болдық. Демократия орын алып автократияның талаптары сақталмаса, былық басталады, басқару жүйесі әлсіздікке ұшырайды. Демек, екі жағдайда да алға басу орын алмайды. Сондықтан тәуелсіздікке ие болған мемлекет, жан-жақты даму үшін демократия мен автократияның талаптарын ажыратпай қатар қолдануы тиіс. Осыны түсінгіміз келмеді. «Демократия жолдың басы емес, аяғы». Одан кейін: «Біз үшін демократия жолдың соңы емес, басы. Біз сол жаққа бара жатырмыз» деген пікірлер айтылды. Бұлар жәй қайшы ұғым емес, кешірілмес қателік. Білімсіз, не алжыған адамның сөзі. Сондықтан, 30-дан астам жылдың ішінде жолдың не басына, не аяғына жете алмадық.

Автократияның талаптарын қолдану:

– Президент міндетті түрде өзінен бастау керек. Атап айтқанда: халыққа берген антын мүлтіксіз орындауда, қара қылды қақ жаратын әділеттікті сақтауда, сөзбен істің арасында алшақтықты жібермеуде. Билеуші даналарымыздың өсиетін санасына сіңірсе, ата-анасынан, ұстаз, әріптестерінен алған білімдерін, тәлім-тәрбиесін, өнегелі істерін жүрегімен сезініп, ақылымен түсінсе, оларды адастырмайтын өмірлік маякқа ТУ етіп алса – арам ниеттілердің мысын басады, жолын кеседі. Нәтижесінде, қолымызға байлау, аяғымызға тұсау болып, дамытпай отырған былық-шылықтың көбі өз-өзінен жойылар еді. Бұлай болғанда: істеген ісіне жауапқа тартылмайды, мүлкі, қаржысы тәлкіленбейді деген мәселелер тумайды. Билік дер кезінде ауысып отырады, билеуші тарихқа абыройлы атпен енеді;

– Конституцияның талаптарын орындауда: Ата заңға қайшы келетін заңды қабылдау және қолдану қылмыс, іс-әрекетіміз нәтиже бермейтін құр әурешілік, өміріміз ережесіз күңелтуге айналады. Біз осындай күйдеміз. Жалғаса берсе жақсылыққа апармайтынын қашан түсінеміз?

– ең қауіпті жауларымыз: жемқорлық, жағымпаздық, сатқындық, жауапсыздыққа қарсы ымырасыз күрес жүргізуде. Кемшіліктің жойылуы, мәселенің шешілуі, халықтың әл-ауқатының жақсаруы шенеуніктердің тиімділігін бағалайтын бірден-бір шарты болу керек;

– қызмет бабын, туыстықты, тамыр-таныстықты пайдаланып, баюға және жоғары қызметке ие болуға жол бермеуде. Бұл бізде мүлдем болмады. Мамайдың Байбек және басқаларымен орын алған тартысы осының куәсі;

– қабылданған шешімнің, берілген тапсырманың және уәденің міндетті түрде орындалуын қамтамасыз етуде;

– жауға тойтарыс беруге дайын болуда.

Осы талаптарды Президент, қажет болса, столды тоқпақтап отырып орындатуға міндетті! Оған қарсы болуға ешкімнің құқығы жоқ.

Демократияның талаптарын қолдану:

– биліктің көзі, жердің және табиғи ресурстардың иесі халықтың құқығын сақтауда. Бұқара мен биліктің бірлігін шайқалтпай сақтай алмаған билеуші ақырында сөзсіз сәтсіздікке оңбай ұрынады. Көңілінен тыныштық кетеді, ертеңгі күніне сенімсіздік пайда болады. Оның бағасы: өмір, не ақыл болуы мүмкін. Мұндай күйге түспеу, адамның өз қолында;

– халықаралық стандартқа сәйкес келетін заңмен таза және ашық сайлау өткізуде. Бұл жерде, Қошановтың өзіміздің тиімді ұстанымымыз бар деуі ақылға қонбайды. Сонда, шешімін таппай шиеленіскен, ұшы-қиырсыз мәселелерді қайда жібереміз?!;

– билік аралық қарым-қатынаста. Парламент, сот тек заңға тәуелді болуға тиісті. Халық алдында ғана есеп беруге міндетті. Атқарушы биліктің үстемдігі орын алса өте қажетті тепе-теңдік сақталмайды;

– оппозиция мен жұмыс істеуде. Шынайы оппозицияда жауапкершілігін түсінетін, халықтың сеніміне ие болған азаматтар, партиялар болуы тиіс. Билік оларды жауы көрмей, кемшілікті ашық айтып, соларды жоятын ұтымды тәсілдер ұсынатын заңды бәсекелесі ретінде қабылдағаны абзал. Билікпен оппозицияның мақсаты: халықтың, мемлекеттің мүддесі болуға тиісті. Осы жағдай орын алса екі қарама-қарсылықтың бірлігі пайда болады. Одан тек ұтамыз;

– бұқаралық ақпарат құралдарының жұмыс істеуінде. Демократиялық заң шеңберінде тәуелсіздік және сөз бостандығы қажет. Ақпарат шынайы болуы шарт. Бүгінгі күні ол жоқ. Мемлекеттік БАҚ-ы 1995 жылы бастаған өтіріктерін жалғастырудан не жалықпайды, не ұялмайды. «Ақ бұқа туралы» ертегіден әбден шаршадық, ығыр болдық. Ақсақты тыңдай, өтірікті шындай жасаудан абырой таппайсыңдар! Одан да халық даналығына жүгініңдер: «Жаман айтпай, жақсы жоқ», «Ауруын жасырған өледі», «Лучше горькая правда, чем сладкая ложь». Сананың сырқатына шалдыққанымызды оның әбден асқынғанын неге түсінбейміз. Жазылмасақ не боларымызды қалай ойламаймыз? Дерттен құтылатын бір ғана жол бар. Оларды ашық айту, мойындау, табандылықпен міндетті түрде, жою. Маскүнем ішімдікке тәуелді болғанын мойындаса, жігерлік танытпаса ешқашан жазылмайды. Қоғамда солай. Бұл аксиома.

Қорытынды. Қазақстанда демократия мен автократияның талаптарын парасаттылықпен қатар қолданбағандықтан: шындықты бұрмалау, бір кісінің аузына қарап табыну, оны арсыздықпен мадақтау мықтап орын алды. Билеушінің озық ойлы іс-әрекетін қолдап, ізгі ниет білдірген жөн. Ал қателіктерін дәлелді атап, дер кезінде сынау қажет. Мақтау зиян келтіретін көргенсіздік. Заңнан, объективтік заңдылықтан, әділ сыннан тыс болуға ешкімнің құқығы жоқ. Осы талапты сөзсіз орындау – жетістіктің басты кепілі. Халық болып бұған мән берейік, ата жауымызға айналған парықсыздықтың шырмауынан құтылайық, болашағымызды ойлайық! Немқұрайлықтың қайда әкелгені белгілі. Бұйырса немен бітетінін де көрерміз. Тек, жақсылықпен аяқталсын! Мағынасыз әлеуметтік бітіріп, енді мәнсіз хәлеуметтік бассақ немесе салынымыз суға кетіп бейшараның кейпінен шыға алмасақ, кешірілмес ақымақтық жасаймыз. Осыны түсінейік!

Не істеу керек?

– нақты саяси-экономикалық реформа жүргізу, сылтау іздемей демократия мен автократияның талаптарын қатар пайдалануға КӨШУ! Халықпен биліктің бірлігін қамтамасыз ететін жол осылар. Ол үшін Қ.Тоқаев авторитарлық демократ болуға тиіс. Осылай дегеніміз орынды болар. Әрине мінсіз, бәрін жетік білетін адам болмайды. Осы олқылықтың орнын толықтыруға кемелденген кеңесші қажет. Сезіну, логикалық ойлау қабілеті жетік дамыған, жан-жақты тәжірибе жинаған Марғұлан Сейсембай осы лауазымға әбден лайық деп есептеймін. Ол іске асса. Қазіргі кеңесшілерді қысқарта беруге болады. Көмекшілерді де осылай іріктеу қажет. Президент дәлелсіз қорытынды жасаудан, қате іс-әрекетке барудан құтылады, беделі өседі;

– құқықтық, демократиялық мемлекетпіз деп Конституцияға жазылғанына мәз болмай оны іс жүзіне асыруға батыл кірісу. Оған әкелетін тәсілдерді белгілеу және мұқият орындау. Бұл қадамға бармай отырмыз. Әбден іріп-шіріген жүйеге сәл өзгерістер енгізіп, мемлекетті жаппай дағдарысқа әкелген жемқор, дарынсыз шенеуніктермен әділ Қазақстан құрамыз деу іске аспайтын бос сөз. Үйлеспейтінді үйлестіруге, бірікпейтінді біріктіруге әрекет жасау барып тұрған надандық. Билік осыны түсінуі керек.

– жаңа серпін әкелетін, іс жүзінде өздерін көрсете білген мамандар билікке келгені ауадай қажет. Олар жеткілікті. Қызметкерлердің кәсіби деңгейі өседі, жұмысының тиімділігі артады, мемлекеттік аппаратты ешқандай зиянсыз 50 пайызға қысқартуға мүмкіншілік туады. Ешкімге керексіз мекемелер жойылады. Билік бұл қажеттілікті түсінбесе жариялаған уәдесі жүзеге аспаған қиялға айналады. Президент сәтсіздікке ұшырайды. Көксегендерің осы болса, әлеуметтік деріңді жалғастыра беріңдер;

– бұқара демократияға көшуге дайын емес дейтіндер өте көп. Құр сөзден аса алмай, қолды қусырып отыра берсек ол уақыт ешқашан келмейді. Президент тарапынан халықтың дағдарысқа ұшыраған санасынан айықтыратын, белсенділігін және өмірге деген құштарлығын арттыратын батыл шара қолданған дұрыс. Басқаның қолынан келмейді. Соның ішінде: Конституциялық құқығын сақтау, әділет іздеген белсенділерді қудалауды тоқтату, жер, өндіріс орындарында пай, акция арқылы үлесін белгілеу. Екі халыққа да үлкен қасірет әкелген Кремльдің тарихты бұрмалау, біреуді кемсітетін ұлы державалық саясатына нақты дәлелдермен үзілді-кесілді қарсы тұру қажет. Наданның дәрекілігіне тиісті жауап қайтармау абырой әпермейді, жақсылыққа апармайды! Мен украиндардың арасында көп жыл жұмыс істедім. Олардың «це мое» деп айтатыны бар. Сол «мое»-сын өліспей беріспейді. Бізде сондай деңгейге көтеріліп, құлдық менталитеттен құтылып, тізінді қолдан шығармай, ешкіммен араздаспай, салиқалы саясат жүргізіп тәуелсіздікке ие болуға міндеттіміз!

Қордаланып қалған кемшіліктерді ақылмен жоятын, тағдырымызды қолға алатын, жүкті жұмыла көтеретін, бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығаратын кезең келді. Жауапкершілік алып, мәселені қайсарлықпен өзіміз шешпесек ешкім оны жасамайды. Қолымыздан келмесе ұрпағымыздың келешегіне балта шабамыз. Бұдан асқан сорақылық не қасірет болады ма?! Бұл шындықты түсінуге дана болудың қажеті жоқ. Тек серпілісті және белсенділікті талап етеді. Бар болғаны осы.

Ғылыми дәлелдеумен, ізгі ниетпен пікір алмасудан шынайы ақиқат қалыптасады, қоғамның өркениетті дамуын қамтамасыз ететін шешімдер дүниеге келеді. Бұл да аксиома, дәлелдеп жатуды қажет етпейді.

Көкейтесті мәселелерді көтеріп, ойларымен бөлісуді жөн көрдім және парызым деп санадым. Артық кетсем, қателессем түсініспікпен қабылдауды өтінемін. Оларды мойындап, кешірім сұрауға дайынмын.

Халық болып батыл және саналы түрде әрекет жасағанда ғана мақсатымызға жетеміз. Басқа жол жоқ. Іске сәт, құрметті ағайын!

Өмірсерік КӨПЖАСАРОВ
ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫ

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ӘҢГІМЕ

КІСІ БОЛҒАН ЖІГІТ

Қартекең елге келе жатыр екен дегенді естігелі ең әуелі аудан әкімі әрлі-берлі сенделіп жүгірді. Қартабек – осы ауданнан шыққан, жастай аты ауызға ілігіп, елдің айтуынша үлкен қызметтегі қайынағаларының арқасында тез өсіп, басшылықты ұқсата білген жігіт. Бір-бірінің ыңғайын танып үлгергендер бірін-бірі сыйлаған жылы көңілдерін байқатып-ақ бақты. Аудан әкімі депутатты шырайы кірген шаруашылығымыз бар деп өз күндерін өздері ілдебайлап көріп жатқан кәсіпкерлермен кездестіріп, «келешекте ел игілігіне қызмет етпек» деп екі-үш жыл бұрын басталғанымен, сол күйі тұрып қалған бір-екі құрылысты көрсетті. Мол дастархан жасалып, қымбат шарап қойылып, көл-көсір ықылас көрінген қонақасы мен сый-сияпат та мейманның көңілінен шыққандай.

Обалы не керек, Қартекең өңкей аудан зиялысының алдында «Жаңа Қазақстан» құру, халықтың елді басқаруға қатысты мүмкіндігі» туралы аузынан тастамай жүрген сөздерін оңды-солды айтып тәуір-ақ көсілді. Ел арасына шығып, халықты алаңдатқан жайдың ішкі жағына басын ауыртпай, сыртын ғана түсінсе де, әлдебір мәселені көтергенсіп, мәслихаттардағы басын шұлғып тыңдайтын топты аузына қаратып сөйлеуге құштар мінез Қартабекте де бар. О баста облыс орталығына өзінің жаңа бизнес орталығын ашпақ шаруасымен келсе де, өз көңілінде елдің көңілін серпілтіп тәуір әсер қалдыру, ештеңе шешпесе де халықтың мұңын мұңдағандай болып жақсыатты көріну сияқты жасырын тілекпен жүргені өзіне аян. Бұл сапар осылай айналасы бір-екі күнде тәп-тәуір аяқталатын-ақ жөні бар еді, Қартабек Пішәновичтің ауданнан қашықтағы туған ауылына да соға кетпекші ниеті бұл сапарды тағы бір күнге созды. «Ләпбай, айтсаңыз болды, ауылыңызға апарамыз» деген аудан әкімі жол бойы астаналық мейманның біресе оң жағына, біресе сол жағына шығып, көңілін табумен болды. Бір күні болмаса бір күні сөзім әлде ісім түсер деп, тәуір жерде басшы болған, таныс-білісі көп адамның көңілін табуды парыз санаған ниеті білінеді. Ауыл туралы, жалпы елдің жағдайы туралы әңгімеге бара қоймады, одан гөрі «Қартеке, біз сізбен мақтанамыз, сіздер ел аманатын арқалаған нағыз азаматсыздар ғой, өзіңіздей қоғам қайраткері, марғасқа жігіттердің арқасында еліміздегі жаңа бетбұрыстардың әсері білініп жатыр» деген сияқты қолпаш сөздерді арнаумен болды. Келістіріп қалжың айтып күлдіріп, астаналық мейманды барынша сыйлайтынын білдіріп бақты. Мойынға міндет жүктердей ешқандай парыз-қарызы жоқ әңгімеден Қартабектің де қабағы жазылып, көңілі көтеріліп, кеудесі шалқайып, желігі өсе түскен.

– Қартеке, қазір барғасын өз ауылыңыздың халқымен жүздесуге қалай қарайсыз? – деп суыртпақтай сұраған.

– Кеше аудан активімен кездестік қой, сол жетер. Ауылда көп бөгелмеспіз, – деген жауап алды.

Пішәннің ауылдан ерте кетіп, бүгінде әжептәуір кісі болған баласы келеді екен дегенді естіген ауылдағылар да, әсіресе, ауыл әкімінің ұйқы-тұйқысы шығып әбігерге түскен. «Соншама биік дәрежеге жетсе де туған ауылын ұмытпай, әкесінің басына барам деуі, ағасы Төкішке де амандасып, бес жыл бұрын қайтыс болған әжесінің орнына бата оқып шығам деуі – кісілік емес пе!» деп тамсанып, таңдай қағумен болды жұрт.

Аппақ «Джип» қос «Тойотаны» ығыстырып, ызғытып келе жатты. Қартабек айналаны шола қарайды. Ауыл бұрынғысынан кішірейген, ауыл жанындағы баяғыда аптап ыстық болса қақсып жататын сай шарасына жетпесе де алыстан мөлдіреген көл тәрізденіп көзіне жылы ұшырайды.

– Биыл қар мол болды, сай да суға толды, – деді әкім суды өзі тасып толтырғандай марқайып. – Мына көпірді ауыл жігіттері өз күшімен салып алды! Халық жақсы ғой, өздеріне керек болса бірігеді. Ауыл халқының жағдайы жақсы, қолдарында бір-бір ұялы телефон.

Өз араларынан шығып кісі болған азаматты күткендегі қарбалас алыстан білініп тұрды, мектептің тұсынан шыққан топ бері жүріп, кішкентай қыздар шар ұстап, еңгезердей палуанның үстінен шешкендей екі өлшемге кең шапанның арасынан басы қылтиып әрең көрінетін жұқа жігіт домбырасын қағып жіберіп, арнау өлең айтты, марқұм Пішәннің осы қызықты көре алмағанына көңілдері босаған ауыл кемпірлері көздерін сүртіп, өз ауылдарында туып дөкей болған азаматтың бетінен сүйіп, шашу шашты. Кісі көңілін елжіретердей осынау салтанатты қарсы алудан мейманасы тасығаны шығар, қымбат кәстүм-шалбар киіп, алтын жиекті көзілдірік таққан, қолындағы пәлен мың долларлық сағаты күн көзіне шағылысып, қымбат туфлиі дүкеннен жаңа ғана сатып алғандай жылтырап тұрған қырық бестер шамасындағы жігіттің жүзінде өз өміріне қанағаттанған, осы тірлігіне риза кісінің қалпы бар еді.

Ауыл сыртындағы қорымда жатқан әкесінің басына аз-кем аялдаған соң аппақ «Джип» қақпасының көк сыры өше бастаған тапалдау үйдің алдына тұмсығын тірегенде осы ауылдың барлық жаны топталып, үй сыртында мейманды күтіп тұрған еді. Қартабек осынша көп адамды күтпеген. Тіпті біреуін де танымады. Қаншама салтанатпен қошеметтеп қарсы алып жатса да, бірыңғай тозыңқы шаруа киімдерін киген, жүдеу жүздері күнге тотығып, ауыл тұрмысынан ерте кекселенген бейтаныс адамдарды көргенде сасып қалды ма, сынық арба, о жер, бұ жерге үйе салған темір-терсектен ретсіз шашылған ауладан біртүрлі жабығыңқы күйді танығандай болды ма, астаналық мейман түскен бойда жан-жақтан қаумалаған көпке «сәлеметсіздер ме!» деп естілер-естілмес амандасты да, шетке ығысқан күйі телефонмен сөйлесіп кетті. Оның «Ассалаудың» орнына жиналыс бастағандағы амандасу үлгісін машық қылғанына таңырқаған жұрт бір-біріне қарасып, кісі болған азаматтан өздеріне жат адамның қалпы байқалғандай болғасын, ыңғайлап ұсына берген қолдарын қалталарына сала қойысты.

Үй иесі Төкіш жасы жетпіске келсе де балаша қалбалақтап жүр, Қартабектің осы ауылға арнайы ат басын бұрып, ағасының үйіне бас тіреп келгеніне төбесі көкке екі елі жетпей қалған. Сағынып күткен інісіне құшағын жайды. «Ағамның көзі ғой» деп еміренді. Бірақ, інісінен ондайлық пейіл байқалмады, сыпайы амандасып, басқа жұрт сияқты есік алдына аяқ киімін шешіп әуре болмастан сенектегі кілемшені басып өтіп, төргі бөлмеден бір-ақ шықты. Бұл Төкіштің қазақы көңіліне бір ұнамсыздық көрінгенімен сыр білдірмеді. Туған ағасының жалғыз ұлының кісі болып пайдаға асқанына мақтанышы мен «тым болмаса қалада жөндем жұмыс таппай жүрген ортаншы ұлға бір көмегі тиер» деген түпкі көңілдегі үміті осынау болымсыз кем-кетікті сәлден соң ұмыттырып та жіберген. Уақыт-шіркін Қартабектің баяғы екі беті алмадай жеңешесінің орнына тарамыс қара кемпірді қалдырыпты, соңғы күндері қораны майлаудан босамай жүзі күңқақты болған жеңгесінің: «баяғыда мұрның ағып жүретін бала едің, бізді ұмыттың, кербез келінді неге ала келмедің?» деп білдірген назына да ауданнан келген пысық жігіт жеңіл қалжың араластырып, жымын білдірмей жіберді. «Үлкен кісінің арты қайырлы болсын» деп ернін жыбырлатқан депутатқа ілесіп өзгелері де бет сипағанымен, ешқайсысы «марқұмға арнап аят оқиық па?» демеді, алыста жүріп туған әжесіне жат болған немеренің сыртымен де, ішімен де қаралы көңілден алыс екенін аңғарғандай.

Ағасы әлденелерді сұрағыштап, інісі сараң жауап берісіп, аз-кем отырды. «Жайланып отырыңдар, ет те пісіп қалды, – деді арық денесіне көнетоз көйлегі қолпылдап тұрған Төкіш кір-кір орамалмен маңдайындағы терін сүрткіштеп. Бірақ, қанша туысы болса да Қартабектің бұл үйде бөгелгісі келмеді. Төбесі аласа, адам жүрген сайын едені сықырлаған, қабырғасындағы кілемі де о заманғы, көрпе-жастығы ала-құла, біртүрлі жүдеу де жабырқаңқы жерде көп отыруға іші пысып, ағасының оны-мұны сұрағыштағанынан тез жалыққандай түр бар еді жүзінде. Қасындағы асты-үстіне түскен аудан әкіміне қабағымен әлденені ұқтырмақ болған. Көңілдегіні тап басып, кісінің іші-бауырына кіретін әжептәуір оралымды тілі бар жігіт бірден түсіне қойды.

– Төке, былай ғой... алыстан інім келе жатыр деп жомарт жүрекпен қуанып, меймандостық көрсетіп жатқаныңызға Алла разы болсын, сіздей ағалар аман болсын. Іниізді құрақ ұшып күтіп... осының бәрі кейінгіге айта жүрер өнеге! Бірақ, Төке... бізді әкім күтіп отыр еді, айып болмаса, сонда барсақ... Олар манадан күтіп отырмыз деген, қанша дегенмен осы елдің білдей

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ӨҢҮҢМЕ

басшысы ғой, кешіксек ұят болар, сіздікіне тағы бірде...

Қапелімде Төкіштің аузына сөз түспей қалды, да «Өй, өй» деп қипақтап:

– Ойбай-ау, марқаның етін балбыратып пісіріп қойып едік. Сонау жақтан келгенде... Қартажан ай, қонып кетсең де болатын еді ғой, – деп, біртүрлі салы суға кеткендей күмілжіп қалды.

– Ініңіз келесі жолы асықпай келіп жататын сияқты ғой, ағамның үйі кең жайлау деп... Осы жолы асығыс екен, қызметі жауапты, түсінесіз ғой...

– Е-е, жөн, асығыс болса... кәйтеміз енді, жолы болсын, аман жүрсін қайда да... кәйтеміз... – деген қарлығыңқы дауыс жуаси шықты.

Нан ауыз тиіп енді тұрғалы жатқанда, «Қараш атай келе жатыр, депутатқа айтар сөзім бар дейді», – деді ауыз жақтан біреуі дауыстап.

– Кейін, кейін... Қазір уақыт тығыз...

Аудан әкімі сөзін аяқтап үлгермеді, тақиясын баса киген, шоқша сақалды, бір көзінің ағы бар қария кірді.

– Шырағым, қош келдің, өзіңді келеді деп естігелі күтіп жүрген жайымыз бар. Өз аулымыздың баласы, телебезірден көрген сайын шулап қаламыз, тіпті немереме дейін, әне, Қартабек көке деп танып алған, – деп кеңкілдей күлген шал бір жөткірініп алып, қарсы алдында отырған қымбат кәстүм-шалбарлы, көзілдірігінің алтын жиегі жалт-жұлт еткен жігіттен үлкен мархабат күткендей үміт-тілегін білдіре сөйлеп кетті:

– Баяғыда еркек малды пішіп, нан тауып жүретін Пішәннің баласы кісі болды дегенді естіп қуанып жатырмыз. Әкең осы балам қазы-қарта жеп, қатарға ілігіп жүрсін деп атыңды Қартабек деп қойып еді, енді, міне, қатарға ілеспек түгілі елдің алдына шығып кеттің, сый-құрмет көріп, қазы-қарта да жеп жүрсің, жарадың, шырағым. Баяғыда әлгі кібіен бе еді, жастардың ойын-сауығынан шығып «Жас отан» болдың, одан біздің ауданнан депутат болып сайланғанда осы ауыл өзің үшін құдайы беріп қуанған. Одан облыстық мәслихатқа барды деп, артынша үлкен қызметте жүр деп естіп едік, ақырында астанада депутат болдың, қайда жүрсең де аман бол, шырағым.

– Рахмет, ақсақал.

– Іі... рахметті қоя тұр балам, осы отырғанда өзіңе айтар базынамыз бар. Осыны айтқанда шалдың манағы тілеулестігі байқалған даусы біртүрлі қатайып естілгендей болды.

– Ақсақал, бұл кісі асығып отыр, – деп килікті аудан әкімі әлденеден іш жиып.

– Қоя тұр, – деді қария қолымен жасқап. – баламыз жиырма жылда бір келгенде бір ауыз сөзімізді айта алмаймыз ба? Біздің хал-жайдың шет-жағасын өзің де біліп отырған шығарсың, осы елдің баласы болғасын, сонау астанадан келіп жатыр дегесін өзіңе айтайын деп келдім. Газ болмаса қи жағармыз, су болмаса құдық қазармыз, бізге қиын болып тұрғаны – жол, үрім-бұтағымызбен жабылсақ та қалаға дейін жол сала алмаймыз ғой. Күз бен көктемде жолдан көретін азабымыз өз алдына, құдайдың жазында да жаңбыр жауса болды, мына тұрған қалаға жету азап. Қандай көлік болса да батпаққа белшесінен батып қалады. Баяғыда өзің де осы жолды «өйтеміз, бүйтеміз, тақтайдай қыламыз» деп уәде беріп едің, артынша ұмытып кеттің.

– Қалаға аудан арқылы бармайсыздар ма? – деп күңкілдегендей болды аудан әкімі.

– Айналайын ау, сол ауданның өзіне тіке бару мұң болып, амалсыз қала айналып жүрген жоқпыз ба? Бұ күндері ауылдың әйелдеріне дейін батқан көлікті итеріп шығарудың мәстірі болып алған, осы жолдың кесірінен ауыр науқас қалаға жете алмай, әйелдер жолда босанып қалады, мына халық кімге сенерін де, кімге сүйенерін де білмейді. Құдай өзі бірдеңе қылып жөндемесе басшыларға сенім аз, өз қара бастарын күйттеп әлек.

Қартабек әлдене деп жауап бермекші еді, бірақ онысы шалаестірлік бірдеңе секілденіп, сенімсіз, ұғыныксыз болып шықты. Рас, баяғыда сайлау алды бағдарламасында жол салу туралы бірдеңе-бірдеңе деген салақұлаш сөйлемдер болған, одан бері не заман өтті, өз басы жол жоқ, анау жоқ, мынау жоқ дегенді сезінбегесін, елдің басындағы жағдай өзіне баяғыдан онша сіңе қоймаған. Шал болса бастырмалата түсті:

– Осы жолдың зарын айтып қайда бармадым, ақыр аяғында мына аудандағылар мені көрсе қара бастарына өшіккен дұспанды көргендей болады.

– Ақсақал, артық кетпеңіз, – деді аудан әкімі шыдамай.

– Немене, өтірік пе? Облысқа барайын десем де артыма кісі салып қоясыңдар. Жеті жыл бұрын осы жолға бөлінген ақшаны жеп қойған, енді сол ашылып қалады деп қылпылдап, ауылдағы сүйретілген жаман шалды бағады. Осының бәріне кінәлі тойымсыздықтарың, бәрі жемқорлықтың кесірі!

Осы сөзді айтқанда шал басы қалтаң-қалтаң етіп, сақалы бірге қозғалып, көзі тесірейіп, жемқорлықтың өзімен бетпе-бет келсе аямайтындай көрінді. Шалдың сөзінен аудан әкімі қозғалақтап кетті де, ауыл әкімінің оған қараған жүзі тым-тым аянышты көрінді, ол осы арызқой шал үшін ауданнан сыбағасын алатынын күнәлгері болжап тұрған.

– Қай-қайсысы да сайланарда елге жақсылық қыламыз деп алып, сайланып алғасын ұмытып шыға келеді. Халық соған өкпелі.

– Бәрі де уақытымен болады, ретімен жасалады, сол жағын сіздер үлкен кісі болып халыққа түсіндірулеріңіз керек қой, өйтудің орнына... басшылар қолдан келгенді жасап жатыр... әкім шалдың өзіне өкпе артқандай болды.

– Көп үміт қылған адамы үмітті ақтамаса өкпелемей қайтеді енді. Ал... балам, өзіміздің Пішәннің баласы ғой, жол салып бермесе де жоғарыға айта барар деп келгендегі шаруам осы еді. Елге бір пайдаларың тимесе неғып жүрсіңдер? Күтеміз. Еш қайран болмаса, облыс әкімдігінің алдына барып жатамдағы...

Қартабектің осынау ешқандай да таңғажайып тамашасы жоқ, мың рет естіген әңгімені тыңдап, көңілі селт етпей-ақ сезімсіз, салқын қалпында отыра беретін жайы бар еді, байқайды, тақиялы шал сөйлеген сайын бірталай кінә мен салмақты бұған қарай аудара бастағандай. Аздан соң келгелі бері сырбаз көрінген жігіттің жүзінен ашуы білініп, бет-ажары суықтана берді. «Сонда бұл шал бұған «елді алдап-сулап сайланып алып, сөзіңнен тайқып кеттің» деп отырғаны ма? Тіпті бөлінген ақшаны жеп қойғанға да қатысың бар!» деп отырмасын?» Ол ауыл ақсақалының сөзінен біржола жеңілген күйі қасындағы аудан әкіміне қарады. Тұла бойын ашу мен намыс кернегені көрініп тұр. Бүкіл жұрт сый көріп отырған жігітті қайдағы бір жаман шалдың тұқырта бастағаны ауданнан келген атқамінерлердің де шыдамын тауысқан.

– Ақсақал, ондай шаруаңызды тиісті жерлерге барып айту керек қой, бұл кісі алыстан келген мейман емес пе? Ал, жақсы, біз қайтайық. Асығыс едік, – деп аудан әкімі орнынан көтерілді. Өзгесі де соны күтіп отырғандай, орындарынан атып-атып тұрысты.

Қартабекпен бірге ере шыққан ағасы «қалада інің бар еді...» дегенді ғана айтып үлгерді. Онысына інісі «көрерміз» дегендей болды. Оның осы жарытымсыз сөзінің өзі ағасының көңілін сергітіп, болымсыз үміт сыйлағандай болды.

Ауыл әкімінің үйіне барғанда да Қартабектің көңіл-күйі болмай, жазғытұрғы көкке семірген бағланның еті батпай қойды. Мол дастарханда қасық қоятын орын болмаса да, Астанадан келген мейман көңілсіз болғасын өзгелері де еркін ішіп-жей алмады.

– Көңіліңізге алмаңыз, Қартабек Пішәнович, – деп жуып шайған болды аудан әкімі, – ауыл адамдары осы ғой, инені жіпке тізіп отырады. Өздері шөп басын сындырмайды. Жолы жоқ болса қалаға шапқылай беріп қайтеді, сайда су толып тұр, ең болмаса бақша екпей ме, ерігіп арыз тасымай, істесе жұмыс табылады ғой, – деді қырдағы елдің тірлігінен хабарсыз күйі өз саясатын соғып. – Айтып тұрмын ғой, халық қатты өзгерген. Бұрынғыдай емес, қит етсе басқа шығады.

– Өйтпесек, қазақ боламыз ба? Өз ауылдарынан шыққан жігітті көтермелеп қолпаштаудың орнына осы енді... бір-бірімізді жамандап жүре береміз, – деп ырқылдай күлген ауыл әкіміне аудан әкімі алара қарады, жүзінде «жетістіргенің шамалы» деген жазу тұрды.

Бұлар есік алдына шыққанда жаңбыр жауып тұрды. Дамылсыз бүркіген жаңбырға қарамастан бір топ әйел «Депутатқа айтарымыз бар» деп жиналып тұр екен.

– Қарағым ау, ақыры келгесін төбесінен тамшы ағатын клубымызға кіріп жиналыс жасамадың ба? Айтарымыз бар еді. Қара халықтың қиындығын ешкім шешпесе де, ең болмаса ішімізді босатып алатын едік қой, – деп қартаң әйел сөз бастап еді, қалғандары қосамжарласа кетті. – Еститін үкіметтеріңе айта барыңдар, керең болып қалмаса естісін, ана жолы доллар көтерілген себепті тамақ қымбаттады деп еді, одан бері де доллары құрығыр түсіпті ғой, тамақ болса одан сайын қымбаттап жатыр. Бір қап ұның он бес мың теңге деген не масқара? Осы бәрің Астанада жиналып алып не бітіресіңдер? Жаңа үкіметің де қолын қусырып әлі отыр, қымбатшылыққа қылар айласы болмаса, атасының басына отыр ма? – деп әйелдер аттың басын жіберген кезде жаңбыр құйып кеткен еді. Жер-жерден шулаған әйелдердің арасынан сытылып шыққан мейман көлікке отырған кезде де ашудан булықса да, томсарған қалпынан жазбады. Аудан әкімінің жүзі көгістеніп, сұрланып ауыл әкіміне қарады. Оның көзінде «Осының бәрін әдейі ұйымдастырып отырсың, бәрің менің түбіме жетпекші екенсіңдер» деген ызғар жатты. Ауыл әкімі бүгежектеп жерге қарады. Аудан әкімінің уайымдайтын жөні бар. Бұл келген жай депутат емес, дәу бастық болған, байланыстары көп адам, ертең осы үшін мұның өзін тәйкесінен түсіруі мүмкін. Осыкүні жалалы болу оп-оңай, қаржылық тексеру жіберсе жетіп жатыр, сосын құйрығыңа шала байланып сорладым дей бер. Қап, осы ауылдың әкімі де... ештеңені күні бұрын болжай алмайтын босбелбеу бірдеңе. Өзінен де бар, ерте бастан ескертіп қойғанда ғой. Айтарының бәрін ішке бүкпей, оңай айта салатын ауыл адамдарына мұқият бол деп тапсырмапты да. Әсіресе, үнемі белсеніп жүретін қырсық шалдың көңілін аула деп ескертуі керек еді. Қап... Ол әрі қарай кесір шалдан қалай өш алуды ойлады. Егер мектепте қызы не келіні жұмыс істейтін болса жұмыстан шығартып жіберсін. Егер...егер... шалдан өш алатын басқа амал ойына түспеді. Депутатқа қарап еді, келе жатқандағыдай қошеметшілдікпен айтатын сөзге ұйитын түрі байқалмады.

Ауылдан шыға бере жаңбыр тіпті үдей бастады.

– Қартеке, аудан жақпен айналып өтпейміз бе?

– Жоқ, қалаға тіке салыңдар, шұғыл Астанаға кетуім керек, – деді мейман қитығып.

– Ол жақтың жолы қалай болар екен... деп міңгірледі әкім.

Ауылдан қалаға қарай шыға берістегі «Болашаққа жол – өзіннен басталады» деген жазу орнатылған бағанды көрген депутат мырс етті. Оған бұл сөзді біреу мазақтап, қиястықпен әдейі жазып қойғандай көрінген.

– Мұны қай ақымақ жазып жүр?

- Елбасының сөзі ғой, – деді әкім жаңбыр жуған терезеден көзін алмай. – Ана жылы жоғарыдан тапсырма келгенде бүкіл ауылға түгел орнатқанбыз.

Жаңбыр арасында сатырлатып терезені ұрғылап, кейде бәсеңдеп жауып, тоқтамады. Көлік іші тым-тырыс. Бәрі бір ауырлықты мойнына байлағандай еңселері көтерілер емес. Әуелгі жүрген грейдер үстінен дөңгелек тая берген соң жайдақ жолға түскен, бір кезде алда кетіп бара жатқан «Тойота» батып қалды.

– Қап, көлге түсіп кеттік.

Депутат үйреніп қалған әдетпен телефон шалмақ болған, бұл жақта байланыс жоқ екен.

Әкімнің «Тойотаның» біреуін келген жолмен ауданға қайтарып жібергені оң болыпты, жігіттер батып қалған «Тойотаны» итеріп шығарғанымен, әншейінде сылаң қаққан қымбат көлік әп-сәтте бейшара күйге түсіп, о жер, бұ жерге қайта-қайта батып, әбден шаршатты. Ақыры оны жолға қалдырды.

Бір кезде жаңбыр басылып, манағыдай емес, көңілдері де жайланайын деді. Алдағы референдум туралы салиқалы әңгіме бастала берген, бір кезде көлік бір ылдиға түсіп, қайта шығам дегенде батып қалды да бір орында тұрып ышқына берді. Әрі-бері әуреленіп, болмағасын бәрі жерге түсті.

– Күрек бар ма?

– Жоқ.

– Мынадай жолға шыққанда адам күрек алып шықпай ма екен? – деп күңкілдеді әкім.

– Бұл жақпен жүретініміздің..., – деді шопыр жігіт сөзінің аяғын жұтып.

Манағы үш жігіт көліктің артынан итерді. Құр гүжілдегені болмаса джип орнынан қозғалар емес. Күш салған сайын дөңгелектің асты қазылып, саз балшық үйіліп қала берді. Шөп салу керек дескен жігіттер шөп іздеп кетті. Жаңбыр жауды дегендей емес, күн жып-жылы екен. Көгі әбден жетілген мамырдың маң даласы жап-жас, жап-жасыл көрінеді. Құстар да жылы күнге қуанғандай әрі-бері ұшып, жарыса сайрайды. Бұл жердің масасы да мол екен, тынымсыз ызыңдап бетке-қолға қадала берді. Көл дегендері көл де емес, су жиналған сазды сай екен, сирек жусаны көтеріліп үлгермеген, былтырдан қалған шөп те қолға ілігер емес, аласа бетеге мен жас көдені, шашақ-шашақ сасырды быртбырт еткізіп жұлған жігіттер уыстап әкеліп дөңгелек астына салды. Депутат та қарап тұра алмады, жігіттермен бірге көліктің артынан итере бастады.

– Ой, Қартеке, қайтесіз... өзіміз нағыламыз ғой

– Бекер әуре болмаңыз, үстіңіз бүлінеді.

Депутат олардың сөзіне назар аудармады. Жігіттермен бірге бар күшін салып итерген кезде көлік алға жүрді де, дөңгелек астынан шашыраған балшық оған тіке шашырап, көзәйнегін айғыздап, бетібасын әбден былғады. Қымбат туфлиі де суға толып, шылқ-шылқ етеді. Дөкейдің түрі кісі күлерлік болса да, қасындағылардың күлуге шамасы жоқ.

– Қап, үстіңіз бүлінді ау, – деді өкінген түрмен.

–Ештеңе етпес.

Үстіндегі қымбат кәстүм-шалбары түгел былғанған екен, бәрі жабылып депутаттың үстін тазалаған сайын алабажақтанып айғыздала түсті.

Көлік азырақ жүрген соң тағы бір тұсқа келіп батып қалды. «Енді болмайды, трактор керек» деді дөңгелек астына ұзақ үңілген шопыр. Үш жігіт трактор іздеп көз ұшында көрініп тұрған бес-алты үйлік ескі қонысқа жаяу кетті. Қартабектің суық қарайтын кішкене көздерінде әлдебір ой бар, әйтеуір, түпсіз терең ойдың шешімін таппай отырғандай пішінде. «Келген жағымен кете беруі керек еді, әлдеқашан иті жоқ ауылға кеткен әкесі кешелі-бүгін есіне түскендей ауылға соғып несі бар еді десейші... Ауыл адамдары да қызық, мұның қолында бірдеңе тұрғандай... Тіпті міндет арта ма ау бұған, жолы жоқ болса жолы бар жаққа көшпей ме? Не бар сол ауылда омалып отыратындай? Көшсін қалаға. Қызық ей...».

– Манағы шал айтқан жаман жол осы ма?

– Ия... осы...

– Енді неге жөндемейсіңдер? Қаламен екі ара ары кетсе екі сағат жарымдық жол, оның тоқсан шақырымы тас жол болса, қалған алпыс шақырымды жөндеп салып берсе болмай ма? – деп ашуланды депутат.

– Енді... жоғарғы жақ шешеді ғой... бізде не кінә бар.

– Жоғарғы жақ біле ме бұны?

–...

Аудан әкімі үндемеді. Біледі деп те, білмейді деп те айта алмады.

«Адам болмайды бұлар. Өздері халыққа билік айтады, өздері халық жүретін батпақ жолмен жүріп те көрмеген, – деп ойлап отырды Қартабек. – Мына жақтың өзі адам тұратын жер емес қой, не жолы жоқ, не басқасы жоқ. Есі дұрыс адам мынадай шалғай ауылда тұра ма, тіпті есі дұрыс, ақшасы бар адам Қазақстанда қала ма, өзің ойлашы?!» деді өзіне-өзі. Аяғына су өтіп, киімі де дымқыл болғаннан ба, бойы тоңазып, жылы жерді аңсады. Көз алдына былтыр өзі студент ұлына деп Түркиядан сатып алып қойған келісті үй-жайы – зәулім апартаменті келді. Ол өзін ауласында хауызы бар, айналасында гүл-бақшасы бар сол жерде елестетті. Осы кезде жаңбыр қайтадан сіркіреп жауа бастады.

Жадыра ШАМҰРАТОВА
adebiportal.kz сайтынан алынды.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ЕНПФ

ИНФОРМАЦИОННОЕ СООБЩЕНИЕ

НОВЫЙ ПОРЯДОК ПЕРЕВОДА ИЗ ЕНПФ ПЕНСИОННЫХ НАКОПЛЕНИЙ В СТРАХОВЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ ПО ДОГОВОРУ ПЕНСИОННОГО АННУИТЕТА

С 1 января 2024 года вводятся в действие положения Социального кодекса Республики Казахстан и Правил № 44, предусматривающие оптимизацию процедуры перевода из ЕНПФ пенсионных накоплений в страховые организации по договорам пенсионного аннуитета (далее – ДПА).

Нововведения в законодательстве позволят вкладчикам (получателям) с 01.01.2024 г. обращаться только в выбранную страховую организацию для заключения ДПА без дальнейшего обращения в ЕНПФ с заявлением о переводе пенсионных накоплений в страховую организацию.

При этом порядок перевода пенсионных накоплений из ЕНПФ в страховую организацию с 01.01.2024 г. следующий:

• Страховые организации будут передавать данные по заключенным ДПА АО «Государственное кредитное бюро» (ГКБ) через единую страховую базу данных (ЕСБД), оператором которой является ГКБ

• ГКБ на основании соответствующего соглашения с ЕНПФ будет передавать ЕНПФ сведения о заключенных ДПА, полученные от страховых организаций. Порядок и сроки обмена данными через ГКБ по заключенным ДПА регулируются Правилами № 44

• ЕНПФ при получении сведений от ГКБ в соответствии с Правилами № 44 осуществит сверку данных о страхователях (лицах, заключивших ДПА со страховой организацией) с имеющимися данными в своей информационной системе и информационных системах других государственных органов, при соответствии которых осуществит перевод пенсионных накоплений в страховые организации в течение 5 рабочих дней с даты получения сведений от ГКБ о заключенном ДПА

• Страховая организация уведомит страхователя в течение 5 рабочих дней с даты получения пенсионных накоплений из ЕНПФ об их поступлении с указанием суммы и вступлении в силу ДПА.

Напоминаем, что пенсионный аннуитет – это финансовый страховой инструмент, позволяющий получать «пенсию» раньше положенного срока при условии достаточности пенсионных накоплений для обеспечения ежемесячной страховой выплаты из страховой организации не ниже 70 процентов от величины прожиточного минимума, действующего на дату заключения физическим лицом ДПА со страховой организацией.

Следует отметить, что лицам, которые перевели свои пенсионные накопления в страховые организации, государство гарантирует сохранность обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов в ЕНПФ в размере фактически внесенных взносов с учетом уровня инфляции, осуществленных за период с даты последнего перевода пенсионных накоплений в страховые организации до достижения ими общеустановленного пенсионного возраста. То есть государственная гарантия сохранности пенсионных накоплений не распространяется на пенсионные накопления, переведенные в страховые организации.

Прежде чем решить перевести им свои пенсионные накопления рекомендуем внимательно изучить условия ДПА и детально проанализировать оба способа получения выплат: из ЕНПФ либо из страховой организации посредством заключения ДПА.

В принятии решения могут помочь расчеты на калькуляторе, представленном на сайте ЕНПФ, позволяющие сравнить размер пенсионной выплаты из ЕНПФ и возможной страховой выплаты из страховой организации по ДПА.

Также обращаем внимание, что с сентября 2022 года вступили в силу изменения в пенсионном законодательстве, согласно которым лица, заключившие ДПА, вправе не ранее двух лет с даты его заключения обратиться в страховую организацию с заявлением об изменении условий ДПА в части уменьшения размера страховых выплат и возврате денег в ЕНПФ.

Если говорить об актуальной статистике, то с начала 2023 года по состоянию на 1 октября 2023 г. 4 037 граждан осуществили перевод пенсионных накоплений по ДПА в страховые организации на сумму в размере 21,9 млрд тенге. При этом сумма средств, подлежащая возврату, полученная из страховых организаций при изменении условий ДПА, составила 10, 9 млрд тенге от 1 927 вкладчиков.

Отметим, что, осуществляя учет свыше семнадцати триллионов тенге на более чем двенадцати миллионах счетов вкладчиков, ЕНПФ продолжает расширять мобильные возможности граждан и активно интегрировать цифровые технологии в осуществляемые им операции. В целях оперативного обслуживания ЕНПФ производит обмен данными с информационными системами (базами данных) государственных органов, гарантируя при этом сохранность персональных данных.

Система пенсионного обеспечения в Казахстане предоставляет вкладчикам все больше возможностей для планирования пенсионного капитала и материального обеспечения после окончания трудовой деятельности.

Смотрите сюжет по ссылке:
https://youtu.be/MDk7pMEDnN8

Подписывайтесь на YouTube-канал БЖЗҚ ЕНПФ для получения интересной и полезной информации о накопительной пенсионной системе.

ЕНПФ создан 22 августа 2013 года на базе АО «НПФ «ГНПФ». Учредителем и акционером ЕНПФ является Правительство Республики Казахстан в лице ГУ «Комитет государственного имущества и приватизации» Министерства финансов Республики Казахстан. Доверительное управление пенсионными активами ЕНПФ осуществляет Национальный Банк Республики Казахстан. С 1 января 2016 года функции по выработке предложений по повышению эффективности управления пенсионными активами переданы Совету по управлению Национальным фондом. В соответствии с пенсионным законодательством ЕНПФ осуществляет привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, добровольных пенсионных взносов, пенсионные выплаты, индивидуальный учет пенсионных накоплений и выплат, предоставляет вкладчику (получателю) информацию о состоянии его пенсионных накоплений (подробнее на www.enpf.kz)

НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПЕНСИОННОГО КАЛЬКУЛЯТОРА

В поисках ответа на вопрос о размере будущей пенсии, вкладчики ЕНПФ могут воспользоваться удобным инструментом – Пенсионным калькулятором, в возможности которого недавно были внесены дополнительные функции. Теперь можно не только самостоятельно рассчитать свою примерную будущую пенсию, но и получить актуализацию по расчету страховой премии и страховой выплаты из страховой организации и прогнозного пенсионного калькулятора в соответствии с последними изменениями в пенсионном законодательстве Республики Казахстан. При этом была учтена средняя продолжительность жизни лиц с инвалидностью и лиц, работающих во вредных и опасных условиях труда, что позволило повысить для них доступность пенсионного аннуитета. Также в соответствии с Социальным кодексом поэтапно будут увеличиваться размеры минимальной базовой пенсии до 70%, а максимальной до 120% от величины прожиточного минимума в период с 2023 по 2027 годы. Вместе с тем, вкладчики получили возможность перевода до 50% своих накоплений, сформированных за счет обязательных пенсионных взносов (ОПВ) и обязательных профессиональных пенсионных взносов (ОППВ), в доверительное управление управляющим инвестиционным портфелем (УИП).

Напомним, что Калькулятор представлен в двух видах. «Текущий» – это более упрощенный вариант, с помощью которого, те, кто выходит на пенсию в ближайший год, могут рассчитать размер выплаты пенсионных накоплений, сформированных за счет обязательных пенсионных взносов. «Прогнозный» калькулятор не просто рассчитает предположительный размер будущей пенсии, но и покажет, из чего она складывается и рассчитает ее по трем сценариям: пессимистичному, реалистичному и оптимистичному, что поможет вкладчику увидеть все возможные варианты, учитывающие предполагаемый уровень реальной инвестиционной доходности.

При расчёте Калькулятор учтет все компоненты - базовую и солидарную пенсии; 10% ОПВ; 5% ОППВ и добровольные пенсионные взносы. Для получения размера будущей пенсии в прогнозном калькуляторе, необходимо сделать несколько несложных действий - заполнить все поля: дату рождения, пол, трудовой стаж, стаж участия в накопительной пенсионной системе, ввести сумму накоплений на сегодняшний день и среднюю заработную плату за последнее время. И для получения результата - нажать на кнопку «Произвести расчет». При использовании калькулятора через личный кабинет, почти все поля заполнятся автоматически, и расчет получится более точным. В случае превышения прогнозной суммы пенсионных накоплений минимального порога достаточности, появится уведомление о возможности их изъятия на улучшение жилищных условий или лечение. Также в случае достаточности пенсионных накоплений, для вкладчиков предусмотрена функция «Перевод накоплений в компании по страхованию жизни (КСЖ)» для заключения договора пенсионного аннуитета. Важно помнить, что результаты расчетов пенсии являются предварительными на текущий календарный год, а окончательный расчет будет производиться при обращении в страховую организацию.

«НАЦФОНД - ДЕТЯМ»: ПОСРЕДНИКИ НЕ НУЖНЫ

Как известно, с 1 января 2024 года в стране стартует программа «Нацфонд - детям», в рамках которой всем несовершеннолетним казахстанцам в равных долях ежегодно будет начисляться 50% от усредненного за 18 лет инвестиционного дохода Национального Фонда РК.

Информацию о первых начислениях законные представители детей увидят уже в феврале 2024 года в личном кабинете на портале электронного правительства egov.kz.

Но уже сейчас в социальных сетях и мессенджерах появляются предприимчивые дельцы, предлагающие за отдельную плату услуги по внесению данных несовершеннолетних детей в государственную базу якобы для начисления средств. АО «ЕНПФ» настоятельно рекомендует игнорировать распространяемые подобные объявления о посреднических услугах. Следует помнить, что проверить и внести данные своих детей, вы можете самостоятельно и совершенно бесплатно. Для этого не нужно собирать никакие документы, открывать счета, посещать какие-либо ведомства, в том числе ЕНПФ. Единственное, что важно сейчас сделать – проверить наличие и корректность данных вашего ребенка (ФИО, ИИН, дату рождения) и проверить наличие сведений о детях в своем личном кабинете на веб-портале egov.kz. Если сведения о детях в вашем личном кабинете отсутствуют, внесите их самостоятельно – это всего лишь несколько кликов.

ЕНПФ напоминает родителям и законным представителям участников программы, что, прибегая к услугам посредников, вы доверяете незнакомым людям свои персональные данные и данные ваших детей, которыми они могут воспользоваться в корыстных целях.

Получить ответы на все вопросы и проверить информацию, Вы можете как в отделениях ЕНПФ, так и дистанционно: посредством сайта enpf.kz, мобильного приложения БЖЗҚ/ЕНПФ,

через многоканальную бесплатную связь, позвонив на номер call-центра 1418, а также посредством WhatsApp по номеру +7 777 000 1418, на официальных страницах ЕНПФ в социальных сетях на таких популярных платформах, как «Одноклассники», Telegram, «Facebook», «В контакте», «Twitter» и «Instagram».

ЗАКОН

РАССМОТРЕНИЕ ДЕЛ С УЧАСТИЕМ ПРИСЯЖНЫХ ЗАСЕДАТЕЛЕЙ

Обычно, любое резонансное дело становится предметом обсуждения в социальной сети. Общество остро реагирует на нарушение прав, заочно выносит решение о виновности или невиновности того или иного лица, принимая сторону потерпевшего или подсудимого. Зачастую уже по принятому итоговому решению суда в обществе высказываются мнения о неправильном решении, либо заведомо неправосудном акте, порой обсуждая личность самого судьи. Так вот «суд присяжных» это отличная возможность проявить свою гражданскую позицию. Для этого достаточно прийти в суд и поучаствовать в качестве присяжного. А это значит своими глазами увидеть и прочувствовать дело, порой запутанное и сложное, являющееся драмой и трагедией для людей. Если хоть один раз, гражданин примет на себя роль присяжного – то он в корне изменит свое отношение к судебной системе, правосудию в целом. Никого не оставит равнодушным процесс отправления правосудия.

Суды присяжных в Казахстане заработали в 2007 году. С тех пор граждане нашей страны получили возможность лично принимать участие в работе судебной системы и выносить оправдательные или обвинительные вердикты по судебным делам. С 1 января 2023 года с участием присяжных уже рассматриваются почти все особо тяжкие преступления — это свыше 31 состава. А с 1 января 2024 года в подсудность присяжных заседателей передан ряд составов преступлений. В частности:

- принуждение к изъятию тканей и органов человека, пытки, рейдерство, ненадлежащее выполнение профессиональных обязанностей медицинских или фармацевтических работников, повлекшее смерть двух и более лиц, незаконная добыча рыбных ресурсов, других водных животных и растений, повлекших тяжкие последствия, незаконная охота, нарушение правил дорожного движения или эксплуатация транспортных средств, повлекшее смерть двух и более лиц, нарушение ПДД или эксплуатация транспортных средств лицами, управляющими транспортными средствами в состоянии опьянения, -управление транспортным средством лицом в опьянении, повлекшее смерть человека.

Так, в ч.1 ст. 631 УПК говорится:

Суд с участием присяжных заседателей рассматривает дела об особо тяжких преступлениях, за исключением дел о (об):

- убийствах, совершенных в условиях чрезвычайной ситуации и в ходе массовых беспорядков; преступлениях против мира и безопасности человечества, против основ конституционного строя и безопасности государства; террористических и экстремистских преступлениях; воинских преступлениях, совершенных в военное время или боевой обстановке; преступлениях, совершенных в составе преступной группы; особо тяжких преступлениях против половой неприкосновенности несовершеннолетних.

Уголовные дела о преступлениях, предусмотренных статьями 116 (частями второй и третьей), 125 (пунктом 1) части третьей), 128 (пунктом 1) части четвертой), 132 (частью пятой), 135 (пунктом 1) части четвертой), 146 (частями второй и третьей), 160, 163, 164 (частью второй), 168, 249 (частью второй), 317 (частью четвертой), 335 (частью четвертой), 337 (частями четвертой и шестой), 345 (частью четвертой), 345−1 (частью четвертой), 346 (частями пятой и шестой), 380−1 (пунктом 6) части второй) Уголовного кодекса РК, также рассматриваются судом с участием присяжных заседателей.

При этом если лицо обвиняется в совершении нескольких преступлений, одно из которых входит в список вышеперечисленных статей, то его дело также может рассматриваться присяжными.

Айгуль КАСЕНОВА,
судья СМУС Алматинской области.

Бейсенбі - Четверг, 25 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Шаңырақ»
06.30, 10.00, 13.00, 15.00, 20.00, 00.05 «Ақпарат»
07.00 «Таңшолпан»
10.10, 18.00 Т/х «Қилы күндер»
12.20, 21.25 Т/х «Ауыл мұғалімі-2»
13.10 Т/х «Ауыл мұғалімі-2»
13.30, 02.40 «Өмір көркем»
14.35, 03.35 «Дала дәмі»
14.50 «Киелі Қазақстан»
15.15 «Бірегей»
16.05 Т/х «Жат бауыр»
20.30, 00.35 «Ашық алаң»
22.15 Т/х «Алданған арман»
23.05 «1001 түн»
01.30 «Сана»

ХАБАР

05.00 Т/х «Мәдениет үйі»
07.00 «Оян»
10.00 «Школа»
10.25 «Культурный контекст»
11.00 Мультсериал
12.00, 20.00 Т/х«Шерлі жүрек»
14.00, 21.45 Сериал «Қара жәшік»
15.00 «Бәсеке»
16.00, 22.30 Сериал «Выбор матери»
18.00 Новости
18.20 Итоги
19.00 Жаңалықтар
19.20 Ток шоу «Талқы»

АСТАНА

06.00 «Қош келдіңіз!»
06.50 Т/х «Ене»
06.20 Т/х«Қара шаңырақ»
07.10 М/с «Маша и медведь»
09.00,21.00 «Осман-4»
11.00, 22.45 Т/х «Ана бақыты»
12.00 Т/х «Кеш келген махаббат»
12.30, 23.20 Т/х «Кэ Бэк»
13.50, 00.35 Т/х «Бақыттыңкілті»
15.10, 01.35 «Ақжауын»
16.05 «Бақыт құшағында»
16.50 Сериал «Челочницы»
20.00 «Астана таймс»
21.55 Т/х «Лакшми»
00.40 Сериал «Склифософский»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Тамаша сити»
07.00, 04.00 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово»
10.45 «Давай поженимся»
11.30 Мужское/женское
12.15 «Каменская»
14.00, 01.35 Новости
14.15, 01.40 Жаңалықтар
14.30 QOSLIKE
18.30, 02.35 Басты жаңалықтар
19.00, 01.50 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал «Без прикрытия»
23.40 «Доктор преображенский»

КТК

07.05, 19.30,04.00-04.30 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Жан жылуы»
08.00, 02.45Т/х «Құпия қобдиша»
09.30, 21.00 Вечерние новости
10.10, 01.20 «Было дело»
11.00, 23.40 «Брюс»
13.00, 21.40 «Я заберу твою семью»
15.00 Мелодрама «Жала мен жауыздық»
17.10 «Большая надежда»
20.00, 02.00 «Астарлы ақиқат»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы облысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Әсем әуен»
12.00 «Бүгін»
12.30 «Ой-сарап»
13.00 «Мақсатына жеткендер»
13.30 «Шаңырақ»/тікелей эфир
14.20 «Әсем әуен»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Олжа»
17.00 «Әсем әуен»
18.00 «Сегодня» /тікелей эфир
18.30 «Ой-сарап»
19.00 «Менің арманым»
19.30 «Ел қамы»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Төле би» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.30 Әзіл студио
07.20, 20.00 Информбюро
08.00, 23.00 Т/х«Чукур»
09.00 «Тайм вайн»
09.30 «Тік Ток» шоу
10.00 Сериал«Широко шагая-2.Расплата»
12.00, 12.20 Мультсериал
13.10 Кино «Призрак в доспехах»
15.20 Кино «Неудержимые-3»
18.00 Кино «Проект А»
21.00 Кино«Жажда смерти»
00.00 Кино «Человек в железной маске»
02.10 «31 әзіл»
03.00, 04.30 Ватсап
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Bala Battlle
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 04.50 «Қуырдақ»
07.00 Т/х «Тек қана қыздар»
07.30 «Айна онлайн»
08.30, 01.50 «Бастық боламын»
09.20, 17.40 Сериал «Шуша»
11.20, 19.40 Х/ф «Медиатор»
13.30 «Тойхана»
14.00 «О, махаббат!»
15.00, 22.20Т /х «Құзғын»
16.00, 23.10 «Жаңа қоныс»
17.10, 21.50 Т/х «Бизнесмен»
00.20 «Жалдамалы әйелдер»
01.10 Т/х «Аяла мені»
02.30 Т/х «Япырай»
03.20 «Жеңіп көр»

Жұма - Пятница, 26 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.50 Әнұран
06.05,02.55 «Шаңырақ»
06.30, 10.00, 13.00, 15.00, 20.00, 00.35 АҚПАРАТ
07.00 «TANSHOLPAN». Таңғы ақпаратты-сазды бағдарлама.
10.10, 18.00 Телехикая «ҚИЛЫ КҮНДЕР»
12.20, 21.25 Телехикая «АУЫЛ МҰҒАЛІМІ-2».
13.10 «Ауыл мұғалімі-2». (жалғасы)
13.30 «ӨМІР КӨРКЕМ». Тікелей эфир
14.35,03.20 «Әйел әлемі»
15.15 «Мергендер мекені».Финал.
16.05 Телехикая «Жат бауыр»
17.00 «ASHYQ ALAN». Қоғамдық-саяси ток-шоу. Тікелей эфир
21.20 Телехикая «АЛДАНҒАН АРМАН»
00.00 «Парасат майданы»
01.05 «Ashyq alan». Қоғамдық-саяси ток-шоу
02.00 «Өмір көркем»

ХАБАР

05.00, 01.00 ҚР Әнұраны
05.00 Телехикая «МӘДЕНИЕТ ҮЙІ»
07.00 Тікелей эфирде «Оян!»
10.00 «Мәртебелі өнер»
12.00, 20.00 Телехикая «ШЕРЛІ ЖҮРЕК»
14.00, 21.45 Телехикая «ҚАРА ЖӘШІК»
15.00 Телехикая «Бәсеке»
16.00 Сериал «Выбор матери»
18.00 Новости
18.20 «Итоги» ток-шоу
19.00 Жаңалықтар
19.20 Ток-шоу «Талқы»
22.35 Мегахит. «Местный герой»

АСТАНА

06.00 «Қош келдіңіз»
06.50 «ЕНЕ» үнді телехикаясы
07.10 Мультфильм «Маша и медведь»
09.00, 21.00 «ОСМАН-4» түрік телехикаясы
10.00,22.45 «Ана бақыты»
10.40 «КЕШ КЕЛГЕН МАХАББАТ» үнді телехикаясы
12.20 «Эксперимент»
12.30, 23.20 «КӘБӘК». телехикаясы
13.50, 01.35 «Ақжауын» телехикаясы
15.50 Х/ф «Замуж в 30»
17.55 Сериал «Челночницы»
20.00 «Астана таймс»
21.55 «ЛАКШМИ» үнді телехикаясы
00.40 Сериал «Склифосовский»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «ТАМАША CITY» бағдарламасы
07.00 «П@утина» бағдарламасы
08.00 «ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, ҚАЗАҚСТАН!»
09.00 «Доброе утро,КАЗАХСТАН!»
10.00 «Жить здорово»
10.45 «Давай поженимся!»
11.30 «Мужское/Женское»
12.15 «Каменская»
14.00 «Новости»
14.15 «ЖАҢАЛЫҚТАР»
14.30 «QOSLIKE» бағдарламасы
18.30 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
19.00 «KOREMIZ» бағдарламасы
20.00 «Главные новости»
20.30 «Парламент ONLINE»
20.50 «Поле чудес»
22.00 Сериал «Шрам»
01.20 «Новости»
01.35 «ЖАҢАЛЫҚТАР»
01.50 «KOREMIZ» бағдарламасы
02.35 «БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР»
03.00 «П@YTINA» бағдарламасы
03.45 «ТАМАША CITY» бағдарламасы

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР (қайталау)
07.30 «ЖАН ЖЫЛУЫ», корей телехикаясы
08.00 «ҚҰПИЯ ҚОБДИША», түрік-өзбек телехикаясы
09.30 «Вечерние новости»
10.10 «Было дело»
11.00 «Брюс»
13.00 «Я заберу твою семью»
15.00 «Жала мен жауыздық» Өзбек телехикаясы
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «ДАУ-ДАМАЙСЫЗ». Жаңа маусым!
20.35 «KTKweb». Жаңа маусым!
21.00 «Вечерние новости»
21.40 «Танцы на песке», мелодрама
01.00 «Было дело»
01.45 «ДАУ-ДАМАЙСЫЗ» (қайталау)
02.10 «KTKweb» (қайталау)
02.30 «Құпия қобдиша»
03.40 Кешкі жаналықтар
04.10-04.30 «КТК»Қоржынынан»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы облысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Әсем әуен»
12.00 «Сегодня»
12.30 «Ой-сарап»
13.00 «Менің арманым»
13.30 «Әсем әуен»
14.30 «Ел қамы»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Ел іші - өнер кеніші»
17.00 «Шашу»
17.50 «Жетісу жауһарлары»
18.00 «Иман нұры»
18.30 «Ой-сарап»
19.00 «Экономtime»
19.30 «Ел мен жер»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Төле би» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР ӘНҰРАНЫ
06.00 Әзіл студио
07.20 Информбюро (повтор)
08.10 «ЧУКУР» түрік телехикаясы (повтор)
09.00 Time Vine
09.30 TikTok show
10.00 Кино «Человек в железной маске»
12.50 М/с «Маша и медведь»
13.20 М/с «Команда Мсители»
14.00 Кино «Проект А»
16.10 Кино «Пастырь»
18.10 Кино «Бизнес по-Казахски в Африке»
20.00 Информбюро
21.00 Кино «Другой мир.Восстание ликанов»
22.50 «Чукур» түрік телехикаясы
23.50 Кино «Львы для ягнят»
01.30 «31 әзіл»
02.30 Ризамын
03.00 What 's up?
03.30 Әзіл студио
03.50 1001 Әзіл
04.00 BALA BATLLE
04.30 What 's up?
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 04.50 «Қуырдақ»
07.00 Телехикая «ТЕК ҚАНА ҚЫЗДАР»
07.30, 00.00 «Айнаонлайн».
08.30, 01.50 Телехикая «БАСТЫҚ БОЛАМЫН»
09.20, 17.40 «ШУША»
11.20, 19.40 Сериал «Медиатор»
13.30 Телехикая «ТОЙХАНА»
14.00 Телехикая «О, МАХАББАТ!»
15.00 Телехикая «ҚҰЗҒЫН»
16.00 Телехикая «ЖАҢА ҚОНЫС»
17.10 Телехикая «БИЗНЕСМЕН»
21.50 Х/ф «Шпион,который меня кинул»
00.20 Телехикая «ЖАЛДАМАЛЫ ӘЙЕЛДЕР»
01.10 Телехикая «АЯЛА МЕНІ»
02.30 «Япырай»
03.20 «Жеңіп көр»

Сенбі - Суббота, 27 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.00.03.55 Әнұран
06.05 «Ауылдастар»
06.30, 17.00 АҚПАРАТ
07.00 «Күй-керуен»
07.30 «ШАҢЫРАҚ»
08.00 М/ф «Тоқты мен серке»
09.00 «ТЕЛЕДӘРІГЕР». Тікелей эфир
10.00, 18.00 Телехикая «ҚИЛЫ КҮНДЕР»
12.00 Ақбота Керімбекованың концерті
14.30 Телехикая «Дина.Күй құдірет»
16.40,17.20 «Көңіл толқыны»
20.00 «Күлбике». Көркем фильм
21.40 «Егіз лебіз»
22.15 Телехикая «Алданған арман»
23.10 «ЖАРҚЫН ЖҮЗДЕСУ»
01.00 Телехикая «АУЫЛ МҰҒАЛІМІ-2»
03.05 «Теледәрігер»

ХАБАР

05.00, 01.00 ҚР Әнұраны
05.00 «Кім мықты?»
07.00 «Үкім»
10.00 Мегахит. «Местный герой»
12.00 «Каспер:Легенда возвращается»
13.30 «Тағзым»
14.00 «Қазына»
14.30 «Қызық times»
16.00 Телехикая «КЕЛІНЖАН-2»
19.00 «Cover show» Мейрамбек Бесбаевпен
21.00 Ақпарат арнасы «7 күн» сараптамалық
21.40 Х/ф «Значит,война»
23.40,00.00 «Хабар спорт»
00.20 «Әсем әндер»

АСТАНА

06.00 «Қош келдіңіз»
06.50 «ЕНЕ» үнді телехикаясы
07.15 «СТО» телехикаясы
08.20 «Маша и медведь» мультфильм
09.00, 21.00 «ОСМАН-4» түрік телехикаясы
10.00,22.45 «Ана бақыты» телехикаясы
10.40 Х/ф «Родной ребенок»
13.40 «Шаншар»
18.00 Х/ф «Охотники за разумом»
20.00 «SarapTimes» апталық-сараптамалық
21.55 «ЛАКШМИ» үнді елехикаясы
23.20 Х/ф «Матч поинт»
01.50 «Жұлдызбысың?»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «ТАМАША CITY» бағдарламасы
08.05 «П@утина» бағдарламасы
09.00 Х/ф «Доктор лиза»
11.10 Сериал «Разве можно мечтать о большем»
14.45 Х/ф «Крик тишины»
16.40 ПРЕМЬЕРА. «Лучше всех!»
18.30 «АЙНА» бағдарламасы
19.00 ПРЕМЬЕРА! «X FACTOR»
20.45 Сериал «Юрочка»
23.00 «X FACTOR»
23.30 «Юрочка»
00.55 «Блокадное рондо»
01.45 «АЙНА» бағдарламасы
02.15 «П@утина» бағдарламасы
03.00 «ТАМАША CITY» бағдарламасы

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 «КТК» ҚОРЖЫНЫНАН»,ойын-сауық бағдарламасы
07.30 «ҮЛКЕН ҮЙ»,телехикая
08.40 «КТК-да ҚАБАТОВ»
09.50 «KTKweb» (қайталау)
10.10 Вечерние новости
10.50 «Следствием установлено»
11.20 «Танцы на песке»
15.00 “Өткен күндер ”
17.00 “КЕЛ, ШЫРҚАЙЫҚ!»,
18.00 «ШАНШАР»
21.00 «Танцы в темноте»
00.40 «Тойхана»,комедия
02.00 “Өткен күндер ”
03.40-04.30 «КТК-да ҚАБАТОВ» (қайталау)

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы облысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Әсем әуен»
12.00 «Иман нұры»
12.30 «Ой-сарап»
13.00 «Экономtime»
13.30 «Шашу»
14.15 «Жетісу жауһарлары»
14.30 «Ел мен жер»
15.00 «Шаңырақ»
15.50 «Әсем әуен»
17.00 «Шашу»
17.50 «Жетісу жауһарлары»
18.00 «Жас тілші»
18.30 «Өмірлік бағдар»
19.00 «Ұлт ұяты»
19.45 «Әсем әуен»
20.00 «Олжа»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.20 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР ӘНҰРАНЫ
06.00 Әзіл студио
07.00 BalaFunny
07.30 «Маша и медведь»
08.00 «Күліп ALL»
08.30 TikTok шоу
09.00 Time Vine
09.30 «Алдараспан»
12.00 Кино «Бизнес по-Казахски в Африке»
14.00 КИНО. «Родной»
16.20 А/ф «Похождения императора»
18.00 Кино «АЛИТА .БОЕВОЙ АНГЕЛ»
20.30 Кино «ХОББИТ.ПУСТОШЬ СМАУГА»
23.30 Кино «Жажда смерти»
01.30 «Біздің шоу»
03.00 What's up?
03.40 Әзіл студио
04.00 1001 Әзіл
04.10 BALA BATTLE
04.30 What's up?
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
07.10, 02.20 «Келесі кім?»
07.40 Телехикая «ТОЙХАНА»
09.50 «Измайловский парк»
12.10 «Абонемент на расследование.Опасные желания»
16.00 «Жұлдызды шаңырақта»
16.40, 01.50 «Айнаонлайн»
17.10 Концерт «Алдараспан»
19.10 Сериал «Крестная»
23.10 Концерт «Қара бала»
02.40 «Жеңіп көр»
04.10 «Япырай»

Жексенбі - Воскресенье, 28 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.50 Әнұран
06.05 «Ауылдастар»
06.30 «Шаңырақ»
07.00 «Күміс көмей
07.45 «Дәуір даналары». Деректі фильм
08.35 «AQSAYYT»
09.00 М/ф «Пингвин оқиғалары»
10.00, 18.00 Телехикая «ҚИЛЫ КҮНДЕР»
12.15 «Жарқын жүздесу»
14.30 Көркем фильм «Күлбике»
16.20 «Інжу-Маржан»
17.30 «Отандық BRAND»
20.00 «АПТА». Сараптамалық бағдарлама. Тікелей эфир
20.50 «АҚОРДА»
21.00 «Жолдар,жолдар...» Жұбаныш Жексенұлының концерті
22.15 Телехикая «Алданған арман»
23.10 «Біржан сал»
01.20 Телехикая «АУЫЛ МҰҒАЛІМІ-2».
02.50 «Апта». Сараптамалық бағдарлама
03.40 «Ақорда»

ХАБАР

05.00, 01.00 ҚР Әнұраны
05.00 «Кім мықты-2»
07.00 «Үкім»
10.00 Х/ф «Значит,война»
12.00 «Банда котиков» мультфильм
13.25 «Гав-мяу»
14.00 «Cover show» Мейрамбек Бесбаевпен
16.00 Телехикая «КЕЛІНЖАН-2»
18.15 «Алғашқы»
19.30 «Қызық times»
21.00 «7 күн» ақпараттық-сараптамалық бағдарламасы.
21.40 «Отдел журналистских расследований»
22.10 Мегахит. «Монтекарло»
00.10 «Өке бақыты»

АСТАНА

06.00 «Қош келдіңіз»
06.50 «ЕНЕ» үнді телехикаясы
07.10 «СТО» телехикаясы
08.20 Мультфильм «Маша и медведь»
09.00, 21.00 «ОСМАН-4» түрік телехикаясы
10.00,22.45 «Ана бақыты»
10.40 Концерт
12.35 «КАРЛЫҒАШ КҮЗЕТ АГЕНТТІГІ» телехикаясы
14.10 «Алдараспан»
16.40 Худ. фильм «РЭКЕТИР-2»
19.00 Худ. фильм «Боксер»
21.55 «ЛАКШМИ» үнді телехикаясы
23.20 «Жұлдызды жекпе-жек»
01.10 Х/ф «Охотники за разумом»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «ТАМАША CITY» бағдарламасы
08.00 «Воскресные беседы»
08.10 «П@утина» бағдарламасы
09.00 «БЕЙКҮНӘ» телехикаясы
10.45 «QAЙMAҚ»
11.15 Сериал «Верная подруга»
14.50 «X FACTOR»
17.00 «ӘГУГАЙ» бағдарламасы
18.10 Х/ф «ОПЕРАТИВНАЯ РАЗРАБОТКА-2»
20.00 «АНАЛТИКА»
20.45 Сериал «Сашка»
00.15 «КВН»
02.10 «ӘГУГАЙ» бағдарламасы
03.10 «П@YTINA» бағдарламасы
03.55 «ТАМАША CITY» бағдарламасы

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 «МАХАББАТ ӘЛЕМІ»
09.30 «ЮМОРИНА», шоу-программа
11.20 «Танцы в темноте», мелодрама
15.00 “Өткен күндер ”
17.30 «Әндер мен жылдар». ән шашу
20.00 «КЕЛ, ШЫРҚАЙЫҚ!», музыкалық халықтық-шоу.
21.00 «Әнім сен едің «
22.00 «Портрет недели» с Артуром Платоновым
23.00 «Невеста моего друга», мелодрама
00.40 «ЮМОРИНА», шоу- программа
02.10 “Өткен күндер ”
03.20-04.30 «Әндер мен жылдар». ән шашу

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 Апта /қаз/
10.00 Апта /рус/
11.00 «Әсем әуен»
12.00 «Жас тілші»
12.30 «Өмірлік бағдар»
13.00 «Ұлт ұяты»
13.40 «Шашу»
14.30 «Әсем әуен»
15.00 «Шаңырақ»
15.50 «Әсем әуен»
16.20 «Мақсатына жеткендер»
17.00 «Әсем әуен»
18.00 «Единый народ»
18.30 «Әсем әуен»
19.00 «Өзекжарды»
19.30 «Арнайы репортаж»
20.00 «Сапарлайық»
20.30 «Ән тыңдайық»
21.00 К/ф «Барыңды бағала»
21.30 «Ел іші - өнер кеніші»
22.00 «Шіркін-ай»
22.45 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00 Әзіл студио
07.00 BalaFunny
07.30 «Маша и медведь»
08.30 «Күліп ALL»
09.00 TikTok шоу (қайталау)
09.30 Time Vine (қайталау)
10.00 «ТелеБинго» тікелей эфир
10.25 Кино «Родной»
12.45 А/ф «Похождения императора»
14.25 Кино «Алита.Боевой Ангел»
17.05 Кино «ХОББИТ.Пустошь смауга»
20.15 Кино «Путешествия гулливера»
22.05 Кино «Телохранитель киллера»
00.35 Кино «Другой мир.Восстание ликанов»
02.00 «Qazaq Stand Up»
02.30 Time Vine
03.00 TikTok шоу
02.30 «31 Әзіл»
03.30 What's up?
04.00 1001 Әзіл
04.10 Ризамын
04.30 BALA BATTLE
05.00 What's up?
05.20 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
06.40 Концерт «Қара бала»
09.00 Юмор! Юмор! Юмор!
12.00 Сериал «Крестная»
16.00 «Қызықты weekend»
17.00, 01.10 Концерт «Алдараспан»
19.00 Сериал «Серьга артемиды»
23.00 Худ. фильм «Шпион, который меня кинул»
04.20 «Япырай»

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

БЖЗК ЗЕЙНЕТАҚЫ ҚОРЫ ПЕНСИОННЫЙ ФОНД

АҚПАРАТТЫҚ ХАБАРЛАМА

БЖЗҚ ДАН ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖИНАҚТАРЫН ЗЕЙНЕТАҚЫ АННУИТЕТІ ШАРТЫ БОЙЫНША САҚТАНДЫРУ ҰЙЫМДАРЫНА АУДАРУДЫҢ ЖАҢА ТӘРТІБІ

2024 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы аннуитеті шарттары (бұдан әрі – ЗАШ) бойынша зейнетақы жинақтарын БЖЗҚ-дан сақтандыру ұйымдарына аудару рәсімін оңтайландыруды көздейтін Қазақстан Республикасы Әлеуметтік кодексінің және № 44 Қағидалардың ережелері қолданысқа енгізіледі.

Заңнамаға енгізілген жаңашылдықтар салымшыларға (алушыларға) 01.01.2024 ж. бастап БЖЗҚ-дан зейнетақы жинақтарын зейнетақы аннуитеті шартын жасау үшін сақтандыру ұйымдарына аудару бойынша өтінішпен бірден өздері таңдап алған сақтандыру ұйымына жүгінуге мүмкіндік береді. Басқаша айтқанда, енді салымшыларға зейнетақы жинақтарын сақтандыру ұйымына аудару туралы өтінішпен БЖЗҚ-ға жүгінудің қажеті жоқ.

Зейнетақы жинақтарын БЖЗҚ-дан сақтандыру ұйымына аудару тәртібі 01.01.2024 ж. бастап төмендегідей болады:

• Сақтандыру ұйымдары «Мемлекеттік кредиттік бюро» АҚ (МКБ) бекіткен зейнетақы аннуитеті шарттары бойынша деректерді операторы МКБ болып табылатын бірыңғай сақтандыру дерекқоры (БСДҚ) арқылы беретін болады.

• МКБ БЖЗҚ-мен жасалған тиісті келісім негізінде Қорға сақтандыру ұйымдарынан алынған, бекітілген ЗАШ туралы мәліметтерді беретін болады. Бекітілген ЗАШ бойынша деректерді МКБ арқылы алмасу тәртібі мен мерзімдері № 44 Қағидалармен реттеледі.

• БЖЗҚ № 44 Қағидаларға сәйкес МКБ-дан мәліметтер алған кезде сақтанушылар (сақтандыру ұйымымен ЗАШ жасасқан тұлғалар) туралы деректерді өзінің ақпараттық жүйесінде және басқа мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелеріндегі деректермен салыстырып тексеруді жүзеге асырады. Олар сәйкес келген жағдайда, МКБ-дан бекітілген ЗАШ туралы мәліметтерді алған күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде зейнетақы жинақтарын сақтандыру ұйымдарына аударады.

• Сақтандыру ұйымы БЖЗҚ-дан зейнетақы жинақтарын алған күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде сақтанушыны сомасын көрсете отырып, қаржы түскені және ЗАШ күшіне енгені туралы хабардар етеді.

Естеріңізге сала кетейік, зейнетақы аннуитеті – «зейнетақыны» белгіленген мерзімнен ерте алуға мүмкіндік беретін қаржылық сақтандыру құралы. Ол үшін зейнетақы жинағының мөлшері сақтандыру ұйымынан жеке тұлға сақтандыру ұйымымен ЗАШ жасасқан күні қолданыста болған ең төменгі күнкөріс деңгейінің 70 пайызынан төмен емес ай сайынғы сақтандыру төлемін қамтамасыз ете алатындай болуы керек.

Зейнетақы жинақтарын сақтандыру ұйымдарына аударған тұлғаларға мемлекет зейнетақы жинақтарын сақтандыру ұйымдарына соңғы аударған күннен бастап олар жалпыға бірдей белгіленген зейнет жасына жеткенге дейінгі кезеңдегі инфляция деңгейін ескере отырып, міндетті зейнетақы жарналарының, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының БЖЗҚ-ға нақты енгізілген мөлшерінде сақталуына кепілдік беретінін атап өткен жөн. Яғни, зейнетақы жинақтарының сақталуына мемлекеттік кепілдік осы тұлғалардың сақтандыру ұйымдарына аударған зейнетақы жинақтарына қолданылмайды.

Зейнетақы жинақтарын сақтандыру ұйымына аудару туралы шешім қабылдамас бұрын, ЗАШ талаптарын мұқият зерделеп, БЖЗҚ-дан немесе сақтандыру ұйымынан ЗАШ жасау арқылы төлем алуға болатын екі әдісті де егжей-тегжейлі талдауға кеңес береміз.

Дұрыс шешім қабылдауға Қордың ресми сайтында ұсынылған болжамды калькулятор арқылы есептеу көмектесе алады. Ол БЖЗҚ-дан берілетін зейнетақы төлемі мен сақтандыру ұйымынан ЗАШ бойынша алуға болатын сақтандыру төлемінің мөлшерін салыстыруға мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, 2022 жылдың қыркүйегінен бастап зейнетақы заңнамасына өзгерістер енгізілді. Оған сәйкес ЗАШ жасасқан тұлғалар сақтандыру ұйымына ЗАШ шарттарын сақтандыру төлемдерінің мөлшерін азайту және ақшаны БЖЗҚ-ға қайтару бойынша өзгерту енгізу туралы өтінішпен жүгінуге құқылы.

Егер өзекті статистикаға тоқтала кетсек, онда 2023 жылдың басынан бастап 2023 жылдың 1 қазанындағы жағдай бойынша 4 037 азамат зейнетақы жинақтарын 21,9 млрд теңге мөлшерінде ЗАШ бойынша сақтандыру ұйымдарына аударуды жүзеге асырды. Бұл ретте зейнетақы аннуитеті шарттары өзгерген кездегі сақтандыру ұйымдарынан алынған қайтарылуға жататын қаражат 1 927 салымшыдан 10, 9 млрд теңгені құрады.

Айта кетейік, салымшылардың он екі миллионнан астам шотындағы он жеті триллион теңгеден астам соманың есебін жүргізе отырып, БЖЗҚ азаматтардың мүмкіндіктерін жеделдету және цифрлық технологияларды өзі жүзеге асыратын операцияларға қатысты белсенді интеграциялауды жалғастыруда. БЖЗҚ дербес деректердің сақталуына кепілдік бере отырып, жедел қызмет көрсету мақсатында мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерімен (дерекқорларымен) деректер алмасуды ұтымды жүргізеді.

Осылайша еліміздің зейнетақымен қамсыздандыру жүйесі салымшыларға зейнетақы капиталын жоспарлау және еңбек қызметі аяқталғаннан кейін оларды материалдық қамтамасыз ету үшін неғұрлым жаңа мүмкіндіктер беруде.

Сюжетті мына сілтеме бойынша көріңіздер: https://www.youtube.com/watch?v=ufP_dJFpiDI

Жинақтаушы зейнетақы жүйесі туралы қызықты әрі пайдалы ақпарат алу үшін БЖЗҚ ЕНПФ YouTube-арнасына жазылыңыздар.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Қазақстан Республикасының Президенті басшылық ететін Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enpf.kz сайтында).

ЗЕЙНЕТАҚЫ КАЛЬКУЛЯТОРЫНЫҢ ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕРІ

Болашақ зейнетақының мөлшері туралы сұраққа жауап іздеген БЖЗҚ салымшылары ыңғайлы құрал – зейнетақы калькуляторын пайдалана алады. Оның мүмкіндіктері жақында ғана жаңа функциялармен тролықтырылды. Енді сіз өзіңіздің болжамды болашақ зейнетақыңызды дербес есептеп қана қоймай, Қазақстан Республикасының зейнетақы заңнамасындағы соңғы өзгерістерге сәйкес сақтандыру ұйымынан және болжамды зейнетақы калькуляторынан сақтандыру сыйлықақысы мен сақтандыру төлемін есептеуді өзектендіре аласыз. Бұл ретте мүгедек адамдардың және зиянды және қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін адамдардың орташа өмір сүру ұзақтығы да ескерілді. Бұл оларға зейнетақы аннуитетінің қолжетімділігін арттыруға мүмкіндік берді. Сондай-ақ, Әлеуметтік кодекске сәйкес ең төменгі базалық зейнетақының мөлшері кезең-кезеңімен 70% дейін, ал ең жоғары мөлшері 2023-2027 жылдар кезеңінде ең төменгі күнкөріс деңгейінің шамасынан 120% дейін ұлғайтылатын болады. Сонымен қатар, салымшылар міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) және міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) есебінен қалыптастырылған жинақтарының 50% дейін инвестициялық портфельді басқарушының (ИПБ) сенімгерлік басқаруына аудару мүмкіндігіне ие болды.

Естеріңізге салайық, Калькулятор екі түрде ұсынылған. «Ағымдағы» - бұл неғұрлым жеңілдетілген нұсқа, оның көмегімен зейнетке алдағы жылы шығатындар міндетті зейнетақы жарналары есебінен қалыптасқан зейнетақы жинақтары төлемінің мөлшерін есептей алады. "Болжамды" калькулятор болашақ зейнетақының болжамды мөлшерін есептеп қана қоймай, оның неден тұратынын да көрсетеді. Есептеу үш сценарий бойынша жүзеге асырылады: пессимистік, шынайы және оптимистік. Бұл салымшыға нақты инвестициялық кірістің болжамды деңгейін ескеретін барлық мүмкін нұсқаларды көруге көмектеседі.

Есептеу кезінде Калькулятор барлық құрамдауыштарды - базалық және ортақ зейнетақыны; 10% МЗЖ; 5% МКЗЖ және ерікті зейнетақы жарналарын ескереді. Болашақ зейнетақының мөлшерін Болжамды калькулятор арқылы есептеу үшін бірнеше қарапайым әрекеттерді орындау қажет. Туған күні, жынысы, еңбек өтілі, жинақтаушы зейнетақы жүйесіне қатысу өтілі сияқты барлық өрістерді толтырып, бүгінгі күндегі жинақ сомасы мен соңғы уақыттағы орташа жалақы мөлшерін көрсетесіз. Нәтиже алу үшін - «есептеу» батырмасын басыңыз. Калькуляторды жеке кабинет арқылы пайдаланған кезде барлық дерлік өрістер автоматты түрде толтырылады және есептеу дәлірек болады. Зейнетақы жинақтарының болжамды сомасы жеткіліктіліктің ең төменгі шегінен асып кеткен жағдайда, оларды тұрғын үй жағдайларын жақсартуға немесе емделуге алу мүмкіндігі туралы хабарлама пайда болады. Сондай-ақ, зейнетақы жинақтары жеткілікті болған жағдайда, салымшылар үшін зейнетақы аннуитеті шартын жасасу үшін «Өмірді сақтандыру компаниясына (ӨСК) жинақтарды аудару» функциясы көзделген. Зейнетақыны есептеу нәтижелері ағымдағы күнтізбелік жылға болжамды болып табылатынын, ал түпкілікті есеп сақтандыру ұйымына жүгінген кезде жүргізілетінін есте ұстаған жөн.

«ҰЛТТЫҚ ҚОР – БАЛАЛАРҒА»: ДЕЛДАЛ ҚАЖЕТ ЕМЕС

2024 жылғы 1 қаңтардан бастап елімізде «Ұлттық қор - балаларға» бағдарламасы іске қосылатыны бәрімізге белгілі. Оның шеңберінде барлық кәмелетке толмаған қазақстандықтарға жыл сайын ҚР Ұлттық қорының 18 жылдағы орташа инвестициялық табысының 50% теңдей үлесте есептелетін болады.

Балалардың заңды өкілдері есептелген алғашқы қаржы туралы ақпаратты 2024 жылдың ақпан айында egov.kz электрондық үкімет по рталындағы жеке кабинеттен көре алады.

Бірақ қазірдің өзінде әлеуметтік желілер мен мессенджерлерде кәмелетке толмаған балалардың деректерін Мемлекеттік базаға Ұлттық қордан бөлінетін қаражат есептелуі үшін белгілі бір көлемдегі ақыға енгізу қызметтерін ұсынатын «пысықайлар» пайда болуда. «БЖЗҚ» АҚ делдалдық қызметтер туралы таратылатын осындай хабарландыруларды елемеуге қатаң кеңес береді. Балаларыңыздың деректерін тексеріп, енгізуді өзіңіз де тегін және өз бетіңізбен, еш қиындықсыз іске асыра алатыныңызды есте ұстаған жөн. Ол үшін ешқандай құжат жинаудың, шот ашудың, қандай да бір ведомстволарға, оның ішінде БЖЗҚ-ға барудың қажеті жоқ. Қазірге жасалуы тиіс жалғыз маңызды нәрсе – балаңыздың деректерінің (аты-жөні, ЖСН, туған күні) бар болуын және олардың дұрыстығын тексеру. Бұл мәліметтердің egov.kz веб-порталындағы жеке кабинетіңізде тіркелгенін тексеру. Егер сіздің жеке кабинетіңізде балалар туралы ақпарат болмаса, оларды өзіңіз енгізіңіз. Ол саусағыңыздың бірнеше қимылымен-ақ жүзеге асырылады.

БЖЗҚ бағдарламаға қатысушылардың ата-аналары мен заңды өкілдеріне делдалдардың қызметіне жүгіну арқылы бейтаныс адамдарға жеке деректеріңіз бен балаларыңыз туралы мәліметтерді құйтырқы мақсатта пайдалануға жол берулеріңіз мүмкін екенін ЕСКЕРТЕДІ.

Сіз зейнетақы жинақтарын алу мен аударуға қатысты барлық сұрақтарға жауапты БЖЗҚ бөлімшелерінен де, қашықтықтан да алып, ақпараттың сенімділігін:

- көп арналы тегін байланыс арқылы, байланыс орталығының 1418 нөміріне қоңырау шалу, сондай-ақ, +7 777 000 1418 нөмірі бойынша WhatsApp арқылы;

БЖЗҚ-ның Одноклассники, Telegram, Facebook, Вконтакте, Twitter және Instagram сияқты танымал платформалардағы әлеуметтік желілердегі ресми парақшалары арқылы тексере аласыз.

ОҚУШЫ ОЙЫ

МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ – МАҢЫЗДЫ ІС

Мамандық таңдау – үлкен өмірге аяқ басып, саналы деңгейде қабылданатын күрделі шешімнің бірі. Бұл таңдау арқылы жас білімгерлер келешегіне азық болар бағытын айқындап қана қоймай, ересек өмірге қадам басады.

Болашақта қызметінді жан қалауымен жасағың келсе, бүгін маңызды шешімді сүйіп атқаратын ісіңе қарай таңдауды естен шығармаған жөн. Түрлі деңгейде кішігірім зерттеу жасап, мамандық түрлерімен таныс. Артықшылықтары мен кереғар тұстарына зер салған да дұрыс болады. Мамандық жайлы толық түсінік алу үшін «Маман иесі не істейді? Оның қызметінің нәтижесі қандай болмақ? Қызметкер қандай жағдайларда жұмыс жасайды?» деген сұрақтарға жауап табу керек.

Мамандық таңдауда оқушылар тек қана білімі мен ақылына ғана сүйенумен шектелмеу керек, сонымен қатар жеке қарым-қабілеті мен қасиеттерін дамыту деңгейі жағынан да айрықша талаптарды білуі қажет.

Таңдау жасар алдында кез келген жасөспірім белгілі бір мамандықтың иесінен пайдалы кеңестер ала алады. Сен өзіңнің болашақ мамандығыңды таңдамас бұрын өте маңызды сұраққа жауап беруге тиіссің. Бұл жұмыс маған қандай мүмкіндіктер береді? Бүгінде жастар ақшасы мол жұмысқа бірден орналасқысы келеді. Көпшілігі жоғары еңбекақы алғысы келеді. Шындығында, кейде ондай қыруар қаражат беретін жұмыс барлығы күткендей қуаныш сыйламайды. Өйткені адамға даму, жаңашылдыққа ұмтылу тән. Өзгеріске деген ұмтылыс қаншалықты күшті болса, кәсіби өсу жолында түрлі мүмкіндіктер де артары сөзсіз.

Адам жан дүниесінің қалауына сай келетін салада табысқа жетеді. Сондықтан мамандықты таңдағанда хоббиіңізге назар аударыңыз. Жасаған қызметіңізден жан рақатына бөленсеңіз, бұл сіздің дұрыс таңдауыңыздың жемісі.

Аяжан БАҚЫТ,
Талдықорған қаласы
«UBT school» жекеменшік
мектебінің 11-сынып оқушысы.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ЖОБА АЯСЫНДА

ЗАҒИП ЖАНДАРДЫҢ КІТАП ОҚУЫ ЖЕҢІЛДЕДІ

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДАҒЫ «ҚАЗАҚ ЗАҒИПТАР ҚОҒАМЫНДА» 544 АДАМ ТІРКЕЛГЕН. ОНЫҢ 373-І ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНДАҒЫ С.СЕЙФУЛЛИН АТЫНДАҒЫ ОРТАЛЫҚ КІТАПХАНАНЫҢ ОҚЫРМАНЫ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ.

Бүгінде кітапхананың «Зағип және нашар көретін азаматтарға арналған» бөлімі белсенді жұмыс жүргізуде. Бөлім қызметкерлері біраз уақыттан бері «Жанарым жүрегімде» жобасын қолға алуда.

Ал кітапхананың «Зағип және нашар көретін азаматтарға арналған» бөлімі «Қазақ зағиптар қоғамының» ғимаратында орналасқан. Көз жанарындағы қиындықтарға қарамастан, зағип жандардың оқуға деген құштарлығы ерекше. Кітапхананың бөлім меңгерушісі Гаухар Таукебаеваның айтуынша, бөлімде 4 қызметкер жұмыс істейді. Олар өз жұмысын барынша ыждаһатты атқаруға тырысады.

Мұнда орнатылған сканерлеп және дауыстап оқитын құрал «Сара СЕ» машинкасы, сөйлейтін ноутбук, Л. Брайль жүйесі бойынша оқитын және жазатын компьютер, грифель шрифті, Брайль алфавитін тізетін тақтайша, үлкейтіп оқитын лупа сияқты құрал-жабдықтар – оқырман үшін үлкен көмекші. Белгілі болғандай, 2016 жылдан бері Мәскеу қаласындағы «Логос» онлайн-кітапханасы арқылы AV-3715 тіркеуіне тұрып, ондағы кітаптарды оқу мүмкіндіктері қарастырылған.

Бөлімде тифлоқұрылғылардың көмегі арқылы оқырмандарға «Жанарым жүрегімде» жобасы қолға алынғалы 5-ші жылға аяқ басты. Бұл жоба өзінің тиімділігін көрсетіп келеді. Жоба аясында зағип жандарды тифлокомпьютер сауаттылығына, яғни жеке компьютерді пайдалану негіздері мен интернет желісін пайдалана білуге үйретуде. Осы арқылы оқырмандар әр түрлі бағыттағы кітаптар, журналдар, аудиокассеталар тыңдай алады және өз көкейінде жүрген тақырыптары жайлы жазуға мүмкіншіліктері бар.

Кітапхананың тұрақты оқырмандарының бірі Талдықорғандық Шырынгүл Смағұлова көру қабілетінің қиындығына мойымай, кітапты үзбей оқуға тырысады. Оның сөзінше, адам қандай жағдайда да үздіксіз рухани өсіп-жетіліп отыруы керек.

«Өзім Брайль қарпіндегі Шыңғыс Айтматовтың «Жәмилә», Сейітжан Омаровтың «Өмір тынысы», Шерхан Мұртазаның «Жұлдыз көпір», Софы Сматаевтың «Елім-ай» шығармаларын оқып шықтым. Кітапхананың бұл арнайы бөлімі – біздің рухани шаңырағымыз іспетті» – дейді ол.

Жетісу облысының С.Сейфуллин атындағы орталық кітапханасының «Зағип және нашар көретін азаматтарға арналған бөлімінде 30 281 кітап қоры бар. Оның 6500-ге жуығы нүктелі бедерлі кітап, 3300-ге жуығы дыбысталған әдеби кассета, 1098-і – электронды (аудиодиск) кітап.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

ІССАПАР

ХАЛЫҚ ҚАЛАУЛЫЛАРЫ ШЕКАРА БӨЛІМШЕСІНЕ БАРДЫ

Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаттары Ғалиасқар Сарыбаев пен Амангелді Толамисов Жетісу облысындағы іссапары кезінде ҚР ҰҚК ШҚ Жетісу облысы бойынша департаментіне қарасты Панфилов ауданы бойынша шекара басқармасының «Алмалы-су» шекара бөлімшесіне арнайы барды.

Халық қалаулылары аталған әскери ұжымның жауынгерлік қызметімен танысты. Бөлімше аумағындағы ғимараттарды аралады.

Кездесу соңында қырағы шекарашылардың ел тыныштығын күзеткен абыройлы қызметтеріне толағай табыстар тіледі.

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті.

ОҚУШЫ ОЙЫ

ТӘУЕЛСІЗДІК – ТӘҢІР СЫЙЫ

«ӨТКЕНІМІЗДІ ҰМЫТСАҚ, БОЛАШАҚ БІЗДІ КЕШІРМЕЙДІ» ДЕГЕН ҰЛЫ ДАНАЛЫҚ СӨЗ БАР ЕМЕС ПЕ? ОСЫ ДАНАЛЫҚТЫҢ ӘРДАЙЫМ ЖАДЫМЫЗДА САҚТАЛҒАНЫН ҚАЛАЙМЫН. ТӘУЕЛСІЗДІК – ҰЛТТЫҢ, ТІЛДІҢ, ДӘСТҮРДІҢ, САЛТ-САНАНЫҢ МЫЗҒЫМАС ТІРЕГІ, КҮШІ, АЛТЫН ДІҢГЕГІ, ХАЛЫҚТЫҢ БАҚ ЖҰЛДЫЗЫ.

Тәуелсіздік – арман. Жер бетінде қанша ұлт болса, сонша арман бар. Сол арманға біздің қазақ халқы талай тарихты артқа тастап жетті. Біздің барлық жақсылығымыз да, жетістігіміз де, дамуымыз да «Тәуелсіздік» деген бір қасиетті ұғымнан бастау алады. Жыл өткен сайын мемлекетіміздің керегесі көркейіп, шаңырағы биіктеп келеді. Тәуелсіз мемлекет болғанға дейін әлемге аты беймәлім болған Қазақ елін, қазір дүниежүзілік қоғамдастық танып, егемендігімізді мойындап, біздің сөзімізбен санасып отыр. Қазақстанның жаңа мазмұн, жаңа келбет алып дамыған елдермен бәсекелестік, әріптестік дәрежеге жетуі Тұңғыш президентіміз Н. Назарбаевтың қажырлы еңбегімен, ізденімпаздығы, көреген көшбасшылық қасиетімен байланысты. Қазіргі Жаңа Қазақстанды құруда президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаев «Әділетті Қазақтан: бәріміз және әрқайсымыз үшін. Қазір және әрдайым» деп арнайы бағдарламасын ұсынуы болашақ Қазақстан үшін деп білемін.

Қазіргі таңда Қазақстан – өркениетті, дамыған елдер қатарына енген мемлекет. Тәуелсіздік жастарға жарқын болашаққа жол ашып берді. Осы мемлекетті одан да биіктен көрсету – білімді жастардың қолында!

Қазақстан жас ұрпаққа сенім артқан болашағы жарқын, мүмкіндігі мол мемлекет. Қоғамның әр кезеңінде жас ұрпақтың тууы, ұрпақ толқынымен бірге өсуі, қайталануы табиғи құбылыс. Өскелең ұрпақтың дүниетаным, ой-өрісінде қоғамдық құбылыстар, әртүрлі оқиғалар, жекелеген тұлғалардың өзіндік орны болары да анық. Міне, сол есімі халық арасына тараған тұлғаларға қарап, патриоттық тәрбие мен еңбекке баулудың нәтижесінде өскелең ұрпақтың, жастардың асқақ арманы алға жетелегені де рас еді. «Тарихын білмеген ұлттың болашағы да бұлыңғыр болуы мүмкін» деген салмақты ой әр қазаққа, әрбір жасқа айтылғандай...

Еліміздің ертеңі – жастар құр отырмай, қозғалуымыз керек. «Осы мен кіммін?» – деп сілкінуге тиіспіз. Келер ұрпақ құндылығымызды қадірлей білуге міндеттіміз.

Аяжан БАҚЫТ,
Талдықорған қаласы «UBT school» жекеменшік мектебінің 11-сынып оқушысы.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

МОБИЛЬНЫЕ ПЕРЕВОДЫ

РОЗНИЧНЫЙ НАЛОГ: МАГАЗИНЫ У ДОМА БЬЮТ ТРЕВОГУ

КАК ПЕРЕДАЕТ ПРЕСС-СЛУЖБА РЕГИОНАЛЬНОЙ ПАЛАТЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ ГОРОДА АЛМАТЫ, НА ДНЯХ НА ПЛОЩАДКЕ АЛМАТИНСКОЙ ПАЛАТЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ СОБРАЛИСЬ БОЛЕЕ 100 ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ МАГАЗИНОВ У ДОМА. ВСТРЕЧА ПРОШЛА С УЧАСТИЕМ ДЕПУТАТОВ МАСЛИХАТА, ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ ДЕПАРТАМЕНТА ГОСДОХОДОВ, УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И ИНВЕСТИЦИЙ ГОРОДА АЛМАТЫ.

Предприниматели просят решить вопрос налоговой нагрузки на магазины у дома в кратчайшие сроки. Иначе многие магазины будут вынуждены закрыться. В частности, они просят снизить ставку розничного налога с 4-х до 2-х процентов.

По словам депутата маслихата, председателя Палаты предпринимателей города Алматы Нурсултана Шоканова, чтобы работать на специальном налоговом режиме, необходимо поступательно к этому идти, показать готовность к прозрачной работе.

«Мы поднимали и глубоко обсуждали этот вопрос, в том числе с акимом города. Бизнесу надо показать, что мы готовы работать прозрачно, переходить на розничный налог, а уж затем ставить вопрос о его снижении. Сегодня я вижу готовность к переменам, и тут необходим консолидированный подход. Все те, кто будет двигаться в сторону обеления, покажет динамику, смогут рассчитывать на все меры государственной поддержки», – подчеркнул Нурсултан Шоканов.

По данным НПП, с 15 января 2023 года перечень видов деятельности для розничного налога увеличился вдвое. Теперь воспользоваться специальным налоговым режимом розничного налога могут предприниматели 364 видов деятельности вместо действовавших 190. Помимо ОКЭДов, ориентированных на реализацию товаров и оказание услуг для физических лиц, в список дополнительно включены производство и

переработка товаров, электромонтажные работы, виды деятельности, связанные с ремонтом, и др.

«Мы не можем превышать надбавку на товары больше 15%. Из них 4 процента уходит на заработную плату продавцу. 4-5 процента прочие расходы, коммуналка, аренда. На комиссию за мобильные переводы и QR банк изымает свой процент. Работаем по упрощенке. Но все дорожает, боимся превысить порог. Есть еще лицензия. Просим рассмотреть вопрос снижения ставки по розничному налогу для магазинов у дома», – сказала владелица магазина.

Управляющий директор палаты предпринимателей города Алматы Нариман Ибрагимов призвал участников встречи к конструктивному диалогу.

«Сегодня мы собрались для решения проблемы магазинчиков. Пригласили депутата маслихата города Алматы, председателя комиссии по предпринимательству, инвестициям, туризму и экологии Руслана Идрисова, представителей ДГД, управления предпринимательства. Вопрос налоговой нагрузки на магазины очень актуальный. Мы должны двигаться в одном направлении, чтобы добиться снижения розничного налога на 50 процентов», – сказал Нариман Ибрагимов.

По словам предпринимателей, есть еще расходы на лицензию на алкогольную продукцию. По данным КГД, стоимость лицензий на розничную реализацию алкоголя для города республиканского и областного значения — 100 МРП (345 000 тенге). Помимо разового лицензионного сбора на алкоголь нужно ежегодно платить за пользование лицензией. Ежегодно вносить плату за весь год или равными частями — до 25 марта, 25 июня, 25 сентября и 25 декабря. Например, ставка в Алматы составляет 100 МРП, значит, ежеквартально нужно платить по 25 МРП — 92 300 тенге в 2024 году.

По словам предпринимателей, сейчас магазины продают сигареты «бесплатно», то есть без накрутки.

«Мы самая уязвимая категория бизнеса. У нас самый небольшой доход. И нам очень нужна поддержка со стороны государства. С каждым годом крупные торговые сети выживают нас с рынка. Развитием онлайн покупок продуктов и товаров повседневного спроса мы чувствуем отток клиентов. С началом года проблемы с мобильными переводами и во все повлияли на продажи. Мы не сможем себе позволить найм бухгалтера. А вести бухучет времени нет. Решением проблемы видим в переходе на розничный налог с пониженной ставкой», – говорит предприниматель.

Отметим, розничный налог вправе применять юридические лица и индивидуальные предприниматели в случае применения одного или нескольких видов деятельности из указанного перечня. Он уплачивается по ставкам: 4% при продаже физлицам и 8% - для сделок с юрлицами. **При этом маслихаты наделены правом по снижению ставки розничного налога, но не более чем на 50% для услуг и товаров, реализуемых физическим лицам.**

В 2023 году ставки розничного налога были снижены до 2% только в Карагандинской и Кызылординской областях и до 3% в Астане. При этом решение о снижении ставки розничного налога на 2024 год необходимо принять до конца марта 2024 года.

«Мы не против цифровизации и онлайн оплат. Это намного упрощает нашу работу. Но комиссия банков и дополнительная налоговая нагрузка оставит нас без дохода. У магазинчиков множество расходов. Из вышеупомянутых 15 процентов у нас остается 4 процента прибыли. Если удастся снизить ставку на 2 процента, у нас останется хотя бы 2 процента прибыли», – говорит предприниматель Раушан.

По итогам обсуждения, было принято решение оперативно создать рабочую группу из числа государственных органов, депутатов маслихата и предпринимателей от каждого района города под руководством депутата Руслан Идрисова.

«Все проблемы магазинов у дома я знаю очень хорошо, так как сам работал в области торговли. Чтобы решить проблему с розничным налогом прошу принять активное участие в работе группы. Палата предпринимателей выступит в качестве ассоциации бизнеса и вынесет консолидированную позицию бизнеса на маслихат», – подчеркнул Руслан Идрисов.

Напомним, с 2024 года начинается III этап всеобщего декларирования, в рамках которого декларации об активах и обязательствах должны представить лица, являющиеся на 1 января 2024 года:

- руководителями, учредителями юридических лиц и их супруги;
- индивидуальными предпринимателями и их супруги.

Кроме того, в соответствии с приказом Министра финансов РК от 29.03.2022г. №323 по итогам 2024 года банки будут передавать информацию по банковским операциям представителей бизнеса (учредители и руководители юридических лиц и индивидуальные предприниматели (с супругами).

На основании изложенного, 11 января 2024 года Национальная палата предпринимателей Республики Казахстан «Атамекен» (далее – Национальная палата) совместно с Комитетом государственных доходов провел совместный семинар-совещание по разъяснению норм налогового законодательства в части всеобщего декларирования и мобильных переводов.

Ш. ХАМИТОВ.

МЕДИАЦИЯ

ПОЗВОЛЯЕТ ИЗБЕЖАТЬ СУДЕБНОГО РАЗБИРАТЕЛЬСТВА

Термин «медиация» происходит от латинского слова «mediare», что означает «посредничать». В Казахстане Закон «О медиации» принят в 2011 года. Настоящий Закон регулирует общественные отношения в сфере организации медиации в РК, определяет ее принципы и процедуру проведения, а также статус медиатора.

Медиация — это новая форма альтернативного урегулирования споров с участием третьей, нейтральной, беспристрастной, не заинтересованной в конфликте стороны. В качестве этой стороны выступает медиатор, который помогает участникам спора или судебного разбирательства выработать определенное соглашение, при этом стороны полностью контролируют процесс принятия решения по урегулированию спора и условия его разрешения.

Медиация может применяться в спорах по гражданским, трудовым, семейным и иным правоотношениям, а также по уголовным делам небольшой и средней тяжести. При активном обращении к медиации, как граждан, так и юридических лиц можно существенно снизить нагрузку на судебную систему, тем самым предоставляя больше времени для изучения других дел. Согласно международной статистике 37% всех споров в мире проходят через процедуру медиации, в 85% из них достигнуты положительные результаты.

Как известно, семейные споры одни из самых напряженных и становятся испытанием для сторон на прочность и стойкость. При рассмотрении дела судом между сторонами зачастую усугубляется конфликт и взаимная неприязнь.

Развод приводит к стрессу не только родителей, но и детей. Хорошо, когда родители приходят к обоюдному соглашению и мирно решают финансовые вопросы, возникающие в ходе этой неприятной ситуации. Но не всегда все проходит гладко, и тогда один из супругов подает на алименты.

Альтернативным способом внесудебного урегулирования спора является медиация, предусматривающая привлечение независимого лица, задачей которого является достижение варианта разрешения конфликта, устраивающего обе стороны медиации, снижение уровня конфликтности сторон.

Таким образом, медиация позволяет участникам конфликта в более короткие сроки принять решение по спору, избежать судебного разбирательства, сократить судебные издержки, восстановить и сохранить взаимоотношения, и это будет способствовать повышению числа граждан, которые разрешают свой спор мирным путем.

Саят БАЙМУХАНОВ,
ведущий специалист Текелийского городского суда.

ГЕНДЕР

ЭФФЕКТИВНАЯ И ПРОГРЕССИВНАЯ ГЕНДЕРНАЯ ПОЛИТИКА

Гендерная политика – это государственная и общественная служба, направленная к достижениям равенств мужчин и женщин. Во всех сферах общественной жизни, гендерное понятие защищает личностные особенности не только женщин, но и мужчин. Национальная гендерная политика является важнейшей основой демократического процесса нашей страны. Понятия гендерное равенство - это равное сходство и различия общества среди мужчин и женщин. В настоящее время во всем мире исторически сложившееся доминирование мужчин над женщинами претерпевает изменения. В промышленно развитых и социально ориентированных странах женщины практически достигли равенства с мужчинами в вопросах своих прав и возможностей. За годы независимости Казахстан также достиг определенного прогресса в области защиты прав и законных интересов мужчин и женщин.

Гендерная политика в общественно-политической жизни занимает особое место в структуре гармонизации состояния. В обеспечении прав и возможностей женщин и мужчин в 1998 году Указом Главы государства в Республики Казахстан создана национальная комиссия по вопросам семьи. В 1999 году Правительство Республики Казахстан создал национальный план, в целях улучшения положения женщин в Республики Казахстан. Для создания условий женщин для активного участия в экономической жизни, право женщин на улучшение здоровья и повышение социальных гарантий матерей и ребенка Постановлением Правительства Республики Казахстан утвержден национальный план по улучшению положения женщин в Республики Казахстан. В соответствии со статьей 33 Конституции, граждане имеют равные права и возможности в управлении делами государства.

Основные принципы гендерной политики устанавливают гарантированные Конституцией Республики Казахстан равные права и свободы для женщин и мужчин: «Права и свободы человека принадлежат каждому от рождения, признаются абсолютными и неотчуждаемыми…». Анализируя достижения Казахстана в области защиты прав и законных интересов мужчин и женщин за годы независимости, гендерную политику руководства страны можно назвать эффективной и прогрессивной.

Шакир КЕРИМТАЙ,
главный специалист-секретарь судебного заседания Талдыкорганского городского суда.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ӘСКЕРИ ӨМІР

ШАВКАТ РАХМОНОВ ШЕКАРАШЫЛАРМЕН КЕЗДЕСТІ

Есімі әлемге танымал UFC ережесіз жекпе-жегінің спортшысы Шавкат Рахмонов шекара сақшыларымен кездесті.

Кездесуде жекпе-жектің оғланы аталған батырымыз шекарашыларға өзінің спортқа қалай келгені туралы айтып берді. Қазіргі қазақ елінің дүниежүзілік спорттағы орнының ерекше екенін тілге тиек етті. Шекарашылардың Отан қорғау ісінің маңыздылығына тоқталды. Сондай-ақ ол шекарашы жауынгерлерге жылы лебізін білдірді. Ел шетіне сызат түсірмей атқарып жүрген қасиетті қызметтеріне табыс тіледі.

ҚР ҰҚК Шекара қызметі
Жетісу облысы бойынша департаменті.

ҚАЗЫНА

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІҢ ҚОЛДАНУ АЯСЫН КЕҢЕЙТУ МАҢЫЗДЫ

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ТІЛ ТУРАЛЫ» ЗАҢНЫҢ 13-БАБЫНА СӘЙКЕС ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА СОТ ІСІ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДЕ ЖҮРГІЗІЛЕДІ, АЛ ҚАЖЕТ БОЛҒАН ЖАҒДАЙДА, СОТ ІСІН ЖҮРГІЗУДЕ ОРЫС ТІЛІ НЕМЕСЕ БАСҚА ТІЛДЕР МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛМЕН ТЕҢ ҚОЛДАНЫЛАДЫ. СОНДЫҚТАН, АПК-НІҢ 14-БАБЫНА СӘЙКЕС СОТ ІСІН ЖҮРГІЗУ ТІЛІ СОТҚА ТАЛАП АРЫЗ БЕРІЛГЕН ТІЛГЕ ҚАРАЙ СОТ ҰЙҒАРЫМЫМЕН БЕЛГІЛЕНЕДІ.

Бір іс бойынша іс жүргізу бастапқы белгіленген сот ісін жүргізу тілінде жүзеге асырылады. Яғни талап-арызы қай тілде берілсе, іс тек сол тілде жүргізіледі. Ал іс жүргізу тілін білмейтін немесе жөнді білмейтін іске қатысушы адамдарға сотта аудармашының қызметін тегін пайдалану қамтамасыз етіледі. Бұл ретте, әрине, кездесетін қиындықтар да бар. Мысалы, қазақ тілінде жазылған арызға қоса берілген құжаттардың басқа тілде болуы, іс бойынша жасалған сұраныстарға іс жүргізу тілінен басқа тілде жауап берілуі. Мұндай кездерде, арыз берушіге басқа тілдегі құжаттардың аудармасын тіркеу ұсынылады. Оған мүмкіндігі болмағанда аудармашының көмегімен құжаттардың аудармалары жасалады немесе сотқа талап арызды орыс тілінде беріп, алайда істі сотта қарау барысында талапкердің өзі мемлекеттік тілде түсінік беруді қалайтындарын, ал талап арызды басқа құжаттар орыс тілінде болуына байланысты ғана сол тілде бергенін айтып жататын жағдайлар да кездеседі. Мына бір жағдайды да айта кеткен жөн. Қарапайым адамдардың құқықтық сауаттылығының төмен екенін пайдаланып, қылмысты құдалау органының тергеушілері де өздері білетін орыс тілінде құжаттарды толтырып, орысша шала білетін азаматтарды айтқандарына көндіріп, айдағандарына жүргізетін жағдайларды да көріп жатырмыз. Кейде адвокаттар тарапынан да осындай мәселелер туындайды. Түптеп келгенде, қарапайым азаматтың құқығы бұзылып жатады.

Сайып келгенде қазіргі кезде еліміздің сот жүйесінде сот ісін жүргізудің басым бөлігі мемлекеттік тілде қаралатынын деректер көрсетіп отыр. Егер жоғарыда айтылған кемшіліктерді жоятын болсақ мемлекеттік тілде қаралатын істердің саны барынша арта түсері даусыз. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев мемлекеттік тілге қатысты *«Еліміздегі этникалық топтардың тілі мен мәдениетін дамытуға жағдай жасай береміз. Қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретіндегі рөлі күшейіп, ұлтаралық қатынас тіліне айналатын кезеңі келді деп есептеймін. Бірақ, мұндай дәрежеге жету үшін бәріміз даңғаза жасамай, жұмыла жұмыс жүргізуіміз керек»*, – деп атап көрсеткен болатын.Ендігі жерде мемлекеттік тіл мәртебесінің көтеріліп, өз тұғырына қонуы ел азаматтарының белсенділігіне тікелей байланысты болып тұр. Алдағы уақытта барлық салада мемлекеттік тілдің қолданыс аясын кеңейтіп, одан әрі жандандырудың тың тетіктері іске қосылады деген сенім мол.

Ержан ЖАНҰЗАҚОВ,
Алматы облысының қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының төрағасы.

МАМАН МІНБЕРІ

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ Қ.ТОҚАЕВТЫҢ ӘР ЖЫЛҒЫ ЖОЛДАУЛАРЫНДА ЕЛІМІЗДЕГІ СОТ БИЛІГІ, ӘСІРЕСЕ, ҚАРАПАЙЫМ ТҰРҒЫНДАРДЫҢ СОТҚА ДЕГЕН СЕНІМІ ПРЕЗИДЕНТТІҢ АЙРЫҚША НАЗАРЫНДА ЕКЕНІНЕ АНЫҚ КӨЗ ЖЕТКІЗУГЕ БОЛАДЫ. ӘРИНЕ, ОЛ ЗАМАН АҒЫМЫНА ҚАРАЙ ТУЫНДАП ОТЫРҒАН МАҢЫЗДЫ МӘСЕЛЕЛЕР ЕКЕНІ ТҮСІНІКТІ.

Заңды құрметтеу – МІНДЕТ

Осындай өзекті мәселелерді тілге тиек ете отырып, Президент «Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғыру жолы» атты Жолдауында *«Барлық деңгейдегі соттар, шын мәнінде, тәуелсіз, ашық және кәсіби болмаса, заң үстемдігін қамтамасыз ету мүмкін емес»* деп қадап айтқан болатын. Демек, осы тұжырымның астарында сот жүйесіне жүктелген міндет пен тапсырманы орындаудың салмағы мен жауапкершілігі жатыр деуге болады. Тың талаптардың тұрғысынан табылу, осы міндеттерді мүлтіксіз орындап, жетілдіруді көздейтін саяси құжат құқық үстемдігі мен баршаның заң алдындағы теңдігін қамтамасыз етуге бағытталған жаңғыру жұмыстарын одан әрі жалғастырып, жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен мүдделерін қорғаудың кең ауқымды мүмкіндіктерін аша түсуді көздеп отыр. Осы орайда Президенттің ұсынысы бойынша елімізде Конституциялық сот құрылып, жұмыс істей бастады. Бұдан басқа да құқық үстемдігі мен баршаның заң алдындағы теңдігін қамтамасыз ету бағытындағы жұмыстарды одан әрі күшейту мақсатында айтарлықтай істер тындырылып жатыр. Мұндағы ең басты мақсат – жеке және заңды тұлғалардың құқығы мен мүдделерін қорғау. Сондықтан барлық құқық қорғау органдары мен соттарда ең алдымен қарапайым жұртшылықтың мүддесін қорғау алғашқы кезекте тұруы тиіс.

Заң алдында баршаның теңдігін айтқан кезде, заңды білмеу де жауаптылықтан босатпайды деген қағиданы естен шығармаған абзал. Ал, біз күнделікті сот процестері кезінде «мен бұл әрекетімнің заңға қайшы екенін білмеппін, жаздым, жаңылдым, кешірім өтінемін» деп жанайқайын білдіріп жататын азаматтарды көргенде жаның ашитыны да рас. Дегенмен, заңды бұзуға ешкімнің құқығы жоқ болғандықтан, міндетті түрде жауапкершілік туындайтынын естен шығармаған абзал. Бұл үшін қарапайым халықтың құқықтың сауатын арттыру керек. Сонда мұндай жаңсақ басқан азаматтар да азаяры анық.

Бақыт ЖАПАРОВА,
Текелі қалалық сотының бас маманы.

КЕЗДЕСУ

ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚСЫЗ ӘСКЕР

«Алкоголь мен есірткі – қылмыс көзі», «Құмар ойын», «Өзі өзіне қол жұмсау», «Діни ағымдардың зияны және тыйым салынған ұйымдар мен сайттар» тақырыптарында Жетісу гарнизоны 48386 әскери бөлімінде Әскери полиция бөлімі өкілдерімен ұйымдастырылған жеке құраммен кездесу өтті.

Аталмыш шараға Жетісу облысы полиция департаментінің есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл басқармасының жедел уәкілі полиция подполковнигі Меруерт Искакова, психикалық денсаулық орталығының психолог-нарколог дәрігері Сералы Мамытай және дін істері басқармасының дінтанушысы, психолог Қанат Мүтебаев арнайы шақырылды.

Шара барысында ситуациялық кейстерді қолдана отырып, алкогольді ішімдіктер мен есірткі және психотроптық заттарды пайдаланудың зияны, ол үшін туындайтын әкімшілік және қылмыстық жауапкершілік туралы айтылды.

Жетісу гарнизонының баспасөз қызметі.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел. : 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau.offset@mail. ru, www. alatau. kz@mail. ru

ДЕНСАУЛЫҚ

БАЛАҢЫЗ ЖИІ ФАСТФУД ЖЕСЕ НЕ БОЛАДЫ?

ҚАЗІРГІ КЕЗДЕ ТЕЗ ДАЙЫНДАЛАТЫН, ӘРІ ДӘМДІ КӨШЕ ТАҒАМДАРЫ ӨТЕ КӨП. ДӘРІГЕРДІҢ СӨЗІНШЕ, МҰНДАЙ ТАҒАМДАРДЫ АРАСЫНДА ЖЕП ТҰРУҒА БОЛАДЫ, БІРАҚ ОЛАРДЫ КҮНДЕ НЕМЕСЕ ЖИІ ЖЕУ БАЛА АҒЗАСЫНА ЗИЯН.

Нутрициолог Лаура Сейітбектің айтуынша, күнде фастфуд жеу мынадай салдарларға әкеледі:

1. Семіздікке әкеледі. Құрамындағы ең зиянды майлар өте көп;
2. Қант диабетінің даму қаупі артады. Себебі мұндай тағамдардың дәмін үстемелеу үшін қант көп қосылады;
3. Тез дайындалатын тағам сәйкесінше шикі болады. Мәселен, ет кемі 2-3 сағат пісуі тиіс, ал сіз 2 минутта қуырылған котлет жейсіз;
4. Тұз бен түсініксіз дәмдеуіштің көптігі. Ал көп мөлшердегі тұз — қан қысымының көтерілуіне бірден бір себеп;
5. Жоғары калория. Фастфудтың әр порциясында нормадан артық және өте көп калория бар;
6. Өте төмен сапа. Шіріген картоптан жасалған фриді талай көрген шығарсыз. Себебі өндірушілер сападан гөрі санға мән беріп, ең арзан өнімдерді сатып алады;
7. Тағам қауіпсіздігі қорғалмаған. Көбіне «көше тағамы» саналатындықтан, санитарлық норма сақтала бермейді;
8. Тағамның дәмі тіл үйіргенімен, бірнеше рет сапасыз майда ұзақ қуырылғандықтан, оның тағамдық құндылығы қалмайды;
9. Қорқынышты консервантар жиынтығы;
10. Адал асқа жатпайды. Қолданылатын ет өнімдері халал болмауы мүмкін.

Ата-ана баласының тамаққа тәбеті болмаса, уайымдайды. Тамақ жемегені үшін кейде ұрсады немесе қорқытады. Бұл әрекетімен баланың тамақтануға деген қалауын тіптен жоғалтып жібереді. Балаңыздың тәбеті нашар болса, осы кеңестерге назар аударыңыз.

Материал massaget.kz. сайтынан алынды.

ДЕГЕН ЕКЕН...

Бауыржан Момышұлына бір жазушы:

– Бауке, Москва маңындағы шайқастар туралы кітап жазып едім, үстінен қарап шықпас па екенсіз. Сонан соң екеуміз соавтор болсақ, – деп тілек білдіріпті.

– Дурак! – депті Баукең шарт шытынап. – Ішінде бір сөйлемім жоқ мен қалайша соавтор болмақпын. Онанда алғы сөз жазып бер демейсің бе?! – деген екен.

***

Әйгілі халық ақыны Жамбыл Жабаевке бірде:

– Жәке, осы аузымен құс тістеген Қалмамбетті жеңдім дейсіз, қалай жеңдіңіз ?! – деп сұрапты біреу.

Сонда Жамбыл:

– Оны мен жеңгенім жоқ, атамыз Қарасай мен Сүйінбайдың аруағы ғой жеңдірген! –деп жауап беріпті. Осы әңгімені естіген Бауыржан Момышұлы тебірене таңданып:

– Қандай терең жауап! Егер маған біреулер: «Ұлы Отан соғысында жауды қалай жеңдіңіздер?» деп сұрақ қойса, Жәкеңе ұқсап: «Жауды біз жеңген жоқпыз, оны жеңдірген атабабамыздың аруағы ғой!» деп жауап берер едім! – деген екен.

***

Бірде, Бауыржан Момышұлы пойызбен жол жүріп келе жатып, Еңбек Ері жұлдызын омырауына таққан бір кісімен сапарлас болыпты. Пойыз қозғалып, ұзақ жолға бет алған кезде Баукең:

– Ал, енді таныспаймыз ба, бір үйге тіреу болғандай бой-сойыңыз бар екен, кім боласыз? – депті.

Баукеңнің сөзіне бейтаныс қазақ ыңырана жауап беріп:

– Кім екенімді көрмей отырсың ба, Герой боламын! – дейді.

Бұл жауап Баукеңе ұнамайды да, қатқылдау үнмен:

– Бұл Батыр атағын не үшін алдыңыз? – деп сұрайды.

– Жүз биеден жүз құлын алғаным үшін! – депті бейтаныс қазақ.

Сонда Баукең:

– Айғыр шапты, байтал тапты, оған сенің қандай қатысың бар. Герой атағын саған емес, жүз биеге жүз құлын таптырған айғырға беру керек еді. Текке мақтанып отырсың. Ал, мына мен Москва түбінде – Волоколамск тас жолында қалың жауды жайратсам да, омырауыма бір де медаль таққаным жоқ. Бірақ, халық қойған Батыр атағым бар! – деген екен.

Осы сөзді естігенде, бейтаныс қазақ қорбаңдап орнынан атып тұрып:

– Ах, Баукең екенсіз ғой, ағасы менен бір әбестік кетті, кешіріңіз! – деп, Баукеңнің қолын алған екен дейді.

Ел аузынан жинап алған
Ақселеу СЕЙДІМБЕК
abai.kz. сайтынан алынды.

ӨНЕР

«МЕЙІРІМ» шығармашылық орталығының талантты балалары

Айша АЗАТ

Жұлдызай ӘБДІКЕРІМ

Зарина ТЛЕУКЕНОВА

Құрылтайшы "АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Баспахана директоры Бақберген ТҮКІБАЕВ

Бас редактор Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Редакция алқасы:
Сарби ӘЙТЕНОВА – редактордың орынбасары
Зарина БЫЖЫБЕК – тілші
Гүлнұр БАЙМҰХАН – тілші

Кезекші редактор: Г. БАЙМҰХАН.

Алатау

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau.offset@mail. ru, www.alatau.kz@mail. ru
Сайты: alatau_gazeti
Газет 07.08.2000 жылдан бастап қазақ және орыс тілдерінде аптасына бір рет - жұма күні шығады.

Таралымы 2700
Тапсырыс № 84
Индекс 15534